

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра економіки**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувач кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Ігор ВІНІЧЕНКО**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: Оцінка інноваційного потенціалу аграрного
підприємства та розробка заходів щодо його підвищення**

Освітньо-професійна програма «Економіка»
Спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Валерія ПАРАФЕЙНИК

**Науковий керівник,
к.е.н., доцент**

Тамара САМІЛИК

Дніпро – 2024

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Менеджменту і маркетингу
Кафедра: Економіки
Освітньо-професійна програма: «Економіка»
Спеціальність: 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
«_____» _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ на підготовку кваліфікаційної роботи

Парафейник Валерії Олександрівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Оцінка інноваційного потенціалу аграрного підприємства та розробка заходів щодо його підвищення

Науковий керівник: Самілик Т.М., к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «04» жовтня 2024 року № 3294

2. Термін подання здобувачем роботи: 02.12.2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: Закони та законодавчі акти України, річні звіти підприємства, статистична звітність, додаткові таблиці до річних звітів, наукова література

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ. 1. Теоретичні підходи до розвитку інноваційного потенціалу в сільському господарстві. 2. Аналіз інноваційного потенціалу ТОВ МВК «Єкатеринославський». 3. Розробка стратегій для підвищення інноваційних можливостей ТОВ МВК «Єкатеринославський». Висновки та пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Оцінка майнового стану ТОВ «МВК «ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ». 2. Аналіз фінансової стійкості ТОВ «МВК «ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ». 3. Аналіз показників прибутковості та ділової активності ТОВ «МВК «ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ». 4. Показники інноваційної діяльності підприємства. 5. Структура розподілу витрат на інновації за галузями в ТОВ «МВК «Єкатеринославський». 6. Вплив зовнішніх факторів на інноваційний розвиток ТОВ «МВК «Єкатеринославський». 7. Внутрішні фактори, що впливають на інноваційний розвиток ТОВ «МВК «Єкатеринославський». 8. Інвестиційні витрати на впровадження Smart-теплиць 9. Операційні витрати на функціонування Smart-теплиць на 2025-2027 рр. 10. Прогнозовані доходи від реалізації продукції на 2025-2027 рр. 11. Окупність проекту та показники економічної ефективності.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання . 15.02.2024**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір вихідної інформації	Лютий-березень 2024 р.	
2	Підготовка теоретичного розділу	Квітень-травень 2024 р.	
3	Робота над другим розділом	Червень-серпень 2024 р.	
4	Робота над третім розділом	Вересень-жовтень 2024 р.	
5	Узагальнення висновків та пропозицій	Листопад 2024 р.	
6	Оформлення кваліфікаційної роботи	Листопад 2024 р.	

Здобувач (ка)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Оцінка інноваційного потенціалу аграрного підприємства та розробка заходів щодо його підвищення»

Кваліфікаційна робота: 105 с., 44 табл., 8 рисунків, 30 літературних джерел.

Об'єктом дослідження виступає інноваційний потенціал аграрного підприємства.

Предметом дослідження є методи та інструменти оцінювання та вдосконалення інноваційного потенціалу аграрних підприємств, зокрема ТОВ МВК «Єкатеринославський».

Мета дослідження - аналіз інноваційного потенціалу аграрних підприємств на прикладі ТОВ МВК «Єкатеринославський» та розробка заходів його вдосконалення шляхом впровадження інноваційних проєктів, зокрема Smart-теплиць.

Для досягнення мети, сформовано наступні *завдання*:

- описати теоретичні основи формування та вдосконалення інноваційних можливостей аграрних підприємств;
- розглянути методичні засади оцінювання інноваційного потенціалу підприємств аграрного сектору;
- надати характеристику організаційно-економічної діяльності ТОВ МВК «Єкатеринославський»;
- здійснити оцінку інноваційної діяльності та інноваційного потенціалу ТОВ МВК «Єкатеринославський»;
- провести аналіз впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на інноваційний розвиток ТОВ МВК «Єкатеринославський»;
- розробити економічні підходи та шляхи вдосконалення інноваційного потенціалу в аграрному секторі;

– сформувати техніко-економічне обґрунтування доцільності впровадження проєкту Smart-теплиць.

У дослідженні використано комплекс *методів* для досягнення поставленої мети. Зокрема, застосовано аналіз літературних джерел для вивчення теоретичних основ інноваційного потенціалу аграрних підприємств, економіко-статистичні методи для оцінки ефективності діяльності ТОВ МБК «Єкатеринославський», факторний аналіз для виявлення впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на інноваційний розвиток підприємства, метод моделювання для розробки рекомендацій щодо вдосконалення інноваційного потенціалу та оцінки економічної доцільності впровадження Smart-теплиць.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

– удосконалено методику оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на інноваційний розвиток підприємства;

– поглиблено підходи до формування рекомендацій щодо підвищення інноваційного потенціалу аграрних підприємств із урахуванням сучасних технологічних тенденцій, зокрема цифрових рішень для агросектору;

– вперше розроблено економічне обґрунтування доцільності впровадження проєкту Smart-теплиць на основі аналізу інноваційного потенціалу ТОВ МБК «Єкатеринославський».

Результати проведених практичних досліджень керівництвом підприємства рекомендується впровадити в господарську його діяльність.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

Інноваційний потенціал, аграрне підприємство, дослідження, заходи, підвищення, технології, ефективність, інвестиції, модернізація, продуктивність, розвиток, управління, стратегії.

KEYWORDS

Innovative potential, agrarian enterprise, research, measures, promotion, technology, efficiency, investment, modernization, productivity, development, management, strategies.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	11
1.1. Теоретичні основи формування та вдосконалення інноваційних можливостей аграрних підприємств	11
1.2. Методичні засади оцінювання інноваційного потенціалу підприємств аграрного сектору	23
Висновки до 1 розділу	36
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОВ МВК «СКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ»	37
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства та оцінка його потенціалу	37
2.2. Оцінка інноваційної діяльності та інноваційного потенціалу підприємства	51
2.3. Аналіз впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на інноваційний розвиток ТОВ МВК «Скатуринославський»	62
Висновки до 2 розділу	69
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА СТРАТЕГІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ТОВ МВК «СКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ»	71
3.1. Економічні підходи та шляхи вдосконалення інноваційного потенціалу в аграрному секторі	71
3.2. Техніко-економічне обґрунтування доцільності впровадження проєкту Smart-теплиць	79
Висновки до 3 розділу	94
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	102

ВСТУП

Актуальність наукового дослідження інноваційного потенціалу аграрного підприємства обумовлена необхідністю підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської галузі в умовах глобалізації та швидкого технологічного розвитку. Аграрний сектор економіки відіграє ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, тому ефективне використання інноваційних технологій та підходів є критичним для підвищення продуктивності, оптимізації виробничих процесів і мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище. В умовах постійного зростання попиту на екологічно чисті продукти, а також загострення кліматичних і ресурсних проблем, інновації стають вирішальним фактором для розвитку підприємств аграрного сектору.

Збільшення інноваційного потенціалу аграрного підприємства сприяє не лише його стабільному розвитку, але й формуванню передумов для довгострокової стійкості. Вивчення цього питання необхідно для розробки стратегій, які дозволять підприємствам більш ефективно інтегрувати нові технології, забезпечувати раціональне використання ресурсів і підвищувати ефективність управління. Крім того, інновації дозволяють аграрним підприємствам адаптуватися до мінливих умов ринку, зокрема до викликів, пов'язаних зі зміною клімату, зміною вимог споживачів та новими регуляторними стандартами.

Об'єкт дослідження - інноваційний потенціал аграрного підприємства.

Предмет дослідження - методи та інструменти оцінювання та вдосконалення інноваційного потенціалу аграрних підприємств, зокрема ТОВ МВК «Єкатеринославський».

Суб'єкт дослідження - ТОВ МВК «Єкатеринославський».

Мета дослідження - аналіз інноваційного потенціалу аграрних підприємств на прикладі ТОВ МВК «Єкатеринославський» та розробка

заходів його вдосконалення шляхом впровадження інноваційних проєктів, зокрема Smart-теплиць.

Для досягнення мети, сформовано наступні *завдання*:

- описати теоретичні основи формування та вдосконалення інноваційних можливостей аграрних підприємств;
- розглянути методичні засади оцінювання інноваційного потенціалу підприємств аграрного сектору;
- надати характеристику організаційно-економічної діяльності ТОВ МВК «Єкатеринославський»;
- здійснити оцінку інноваційної діяльності та інноваційного потенціалу ТОВ МВК «Єкатеринославський»;
- провести аналіз впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на інноваційний розвиток ТОВ МВК «Єкатеринославський»;
- розробити економічні підходи та шляхи вдосконалення інноваційного потенціалу в аграрному секторі;
- сформувати техніко-економічне обґрунтування доцільності впровадження проєкту Smart-теплиць.

У дослідженні використано комплекс *методів* для досягнення поставленої мети. Зокрема, застосовано аналіз літературних джерел для вивчення теоретичних основ інноваційного потенціалу аграрних підприємств, економіко-статистичні методи для оцінки ефективності діяльності ТОВ МВК «Єкатеринославський», факторний аналіз для виявлення впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на інноваційний розвиток підприємства, метод моделювання для розробки рекомендацій щодо вдосконалення інноваційного потенціалу та оцінки економічної доцільності впровадження Smart-теплиць.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

- удосконалено методику оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на інноваційний розвиток підприємства;

– поглиблено підходи до формування рекомендацій щодо підвищення інноваційного потенціалу аграрних підприємств із урахуванням сучасних технологічних тенденцій, зокрема цифрових рішень для агросектору;

– вперше розроблено економічне обґрунтування доцільності впровадження проєкту Smart-теплиць на основі аналізу інноваційного потенціалу ТОВ МВК «Єкатеринославський».

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці комплексного підходу до вдосконалення інноваційного потенціалу аграрних підприємств, зокрема на прикладі ТОВ МВК «Єкатеринославський». Використання запропонованих методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу та аналізу впливу зовнішніх і внутрішніх факторів дозволяє підприємству розробляти стратегії, що сприяють підвищенню ефективності інноваційної діяльності. Впровадження проєкту Smart-теплиць, техніко-економічно обґрунтоване у дослідженні, забезпечить збільшення продуктивності та конкурентоспроможності підприємства, створюючи умови для сталого розвитку аграрного сектору.

Апробація результатів дослідження. Результати наукових досліджень були опубліковані у статті «Інноваційна діяльність аграрного підприємства: теорія та практика» у фаховому журналі «Ефективна економіка» №10, 2024.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку і пропозицій, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 105 сторінок, 44 таблиці, 8 рисунків та 30 використаних літературних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

1.1. Теоретичні основи формування та вдосконалення інноваційних можливостей аграрних підприємств

Інновації мають глибоке коріння в історії людства, оскільки пошук нових рішень завжди був рушійною силою розвитку цивілізації. В науковій літературі визначено, що «інновації є ключовим елементом сучасної економіки та розвитку будь-якої сфери діяльності, а поняття інновацій охоплює не лише впровадження нових технологій чи продуктів, але й зміну процесів, управлінських підходів, стратегій розвитку, які забезпечують підвищення ефективності, продуктивності та конкурентоспроможності підприємства» [17, с. 18]. Інновації виступають невід'ємною частиною прогресу, адже вони дозволяють організаціям адаптуватися до змін зовнішнього середовища, вдосконалювати свою діяльність та створювати додаткову цінність для споживачів.

Інноваційні можливості підприємства трактуються як сукупність ресурсів, компетенцій та інфраструктури, що дозволяють організації створювати та впроваджувати інноваційні рішення [15, с. 88]. Дані можливості охоплюють наявність технологічних ресурсів, фінансових інструментів, людського капіталу, а також здатність підприємства до інтеграції інновацій у всі сфери його діяльності. Інноваційні можливості визначають потенціал підприємства щодо його здатності генерувати нові ідеї та використовувати їх для поліпшення виробничих процесів, підвищення якості продукції та покращення взаємодії з ринком.

Інноваційні можливості представляють здатність організацій адаптуватися до змін у середовищі, використовувати новітні технології, процеси та концепції для поліпшення своїх продуктів і послуг. Даний термін охоплює як внутрішні, так і зовнішні фактори, що впливають на здатність

підприємства генерувати, впроваджувати та підтримувати інновації. З метою більш глибокого розуміння цього поняття, було проаналізовано різні визначення, що надали вчені та дослідники. У таблиці 1.1 представлено десять визначень інноваційних можливостей від різних авторів, що демонструють різні аспекти і підходи до цього терміну.

Таблиця 1.1

Наукове визначення терміну «інноваційні можливості»

Автор	Визначення
Ведерніков М.Д.	Інноваційні можливості — це потенціал організації впроваджувати нові ідеї, технології та практики для створення конкурентних переваг.
Грач С.В.	Інновації — це процес перетворення знань та ідей у нові продукти або послуги, що задовольняють потреби споживачів.
Лобунець Т.В.	Інноваційні можливості виникають у результаті спостереження за змінами на ринку та адаптації до них шляхом створення нових рішень.
Бубенко П.Т.	Інноваційні можливості передбачають здатність організації реагувати на непередбачувані зміни в середовищі та перетворювати їх на нові можливості.
Петриняк У.Я.	Інновації є важливим елементом стратегії розвитку підприємства, що дозволяє зберегти його життєздатність у динамічному середовищі.
Бацуровська І.В.	Інноваційні можливості забезпечують гнучкість та адаптацію підприємства до нових викликів та змін на ринку.
Крайнюченко О.Ф.	Інновації — це не лише нові продукти, але й нові процеси, які підвищують ефективність діяльності підприємства.
Лизогуб А.О.	Інноваційні можливості — це синергія між технологічними, економічними та соціальними аспектами, що впливають на розвиток організації.
Виклюк М.	Інновації забезпечують підприємству унікальність на ринку і здатність задовольняти потреби клієнтів.
Станіславик О.В.	Інноваційні можливості вважаються базою для створення нових бізнес-моделей, які дозволяють компаніям виживати і процвітати у конкурентному середовищі.

Джерело: [4, 7, 15, 3, 18, 2, 12, 13, 5, 22]

Визначення інноваційних можливостей відображають різноманітність підходів до розуміння цього терміну, підкресливши його важливість для успішного функціонування організацій у сучасному світі. Від технологічних інновацій до зміни бізнес-моделей, інноваційні можливості сприяють розвитку та адаптації підприємств до нових викликів і потреб ринку – це підтверджує, що для досягнення успіху необхідно не лише створювати нові ідеї, але й ефективно їх впроваджувати та підтримувати.

У контексті аграрного сектора інновації відіграють критичну роль, оскільки дозволяють підприємствам справлятися з викликами, які постають перед сільським господарством у зв'язку зі змінами клімату, зростанням населення та підвищенням вимог до екологічності й ефективності виробництва. Інноваційні можливості аграрних підприємств визначають їх здатність впроваджувати нові технології обробки землі, використання ресурсів, управління виробничими процесами та підвищення врожайності, а їх хронологія розвитку мала наступний вигляд: (табл. 1.2)

Таблиця 1.2

Хронологія розвитку інноваційних можливостей аграрного сектору

Етап	Опис
1. Первісне сільське господарство	Використання простих знарядь праці, таких як плуг, для обробки ґрунту.
2. Осіле життя	Перехід до осілого способу життя, що сприяло розвитку агрокультури.
3. Механізація праці	Впровадження парових машин у сільському господарстві в XIX столітті.
4. Розвиток двигунів внутрішнього згоряння	Створення тракторів та інших сільськогосподарських машин.
5. Селекція рослин і тварин	Удосконалення сортів культур та порід тварин для підвищення продуктивності.
6. Хімічні добрива	Впровадження добрив для підвищення родючості ґрунту у XX столітті.
7. Пестициди та захист рослин	Використання пестицидів для контролю шкідників і хвороб.
8. Генетика та біотехнології	Розробка нових сортів рослин і порід тварин з підвищеною стійкістю.
9. Масове сільськогосподарське виробництво	Створення системи, орієнтованої на задоволення зростаючих потреб населення.
10. Цифрові технології	Впровадження інформаційних систем для моніторингу і управління процесами.
11. Інтернет речей (IoT)	Використання IoT для автоматизації і оптимізації аграрних процесів.
12. Системи штучного інтелекту	Застосування AI для аналізу даних і прийняття рішень у сільському господарстві.
13. Стійкий розвиток	Інновації як основний інструмент для забезпечення стійкості аграрного сектору.
14. Адаптація до змін клімату	Використання інновацій для боротьби з наслідками зміни клімату.
15. Соціально-економічний розвиток	Вплив аграрних інновацій на соціально-економічний розвиток регіонів.

Джерело: [6]

З моменту перших технологічних відкриттів, таких як колесо, плуг і ткацький верстат, люди прагнули знайти способи полегшити своє життя, підвищити ефективність праці та збільшити продуктивність. У сільському господарстві ранні інновації відігравали ключову роль, допомігши розвитку осілого способу життя, забезпечивши стабільні джерела продовольства та заклавши основу для соціально-економічного розвитку. Протягом століть сільське господарство продовжувало вдосконалюватися завдяки впровадженню нових технологій та методів вирощування культур і догляду за тваринами.

В епоху промислової революції інновації в сільському господарстві отримали потужний поштовх завдяки механізації праці. У XIX столітті розвиток парових машин, згодом – двигунів внутрішнього згорання, призвів до створення сільськогосподарських машин, що значно підвищило продуктивність і масштаб виробництва. Поряд з цим, удосконалення методів селекції рослин і тварин дозволило збільшити врожайність та поліпшити якість продукції. Таким чином, механізація та наукові підходи до ведення сільського господарства створили нові можливості для розвитку аграрного сектору, заклавши основу для майбутніх технологічних проривів.

У XX столітті відбулася справжня революція в галузі сільського господарства завдяки впровадженню хімічних добрив, пестицидів та нових методів захисту рослин – це сприяло значному зростанню врожайності та вирішенню проблеми продовольчого дефіциту в багатьох країнах. Розвиток генетики та біотехнологій привів до появи нових сортів рослин і порід тварин, які були більш стійкими до хвороб та несприятливих кліматичних умов. У цей період сформувалася система масового сільськогосподарського виробництва, орієнтована на задоволення зростаючих потреб світового населення.

З початку XXI століття інновації в аграрному секторі набули нових форм завдяки впровадженню цифрових технологій та автоматизації. Сучасні аграрні підприємства активно використовують інформаційні системи для

моніторингу стану ґрунтів, кліматичних умов та врожайності, що дозволяє ефективніше управляти виробництвом та знижувати витрати. Розвиток інтернету речей (IoT) та систем штучного інтелекту відкриває нові перспективи для автоматизації процесів на фермах та оптимізації використання ресурсів. Інновації в цій сфері стають основним інструментом для забезпечення стійкого розвитку аграрного сектору в умовах глобальних викликів.

На поточний момент, інноваційні можливості аграрних підприємств виступають важливим аспектом розвитку сільськогосподарського сектору, який забезпечує підвищення ефективності виробництва, поліпшення якості продукції та стійкість підприємств до змін зовнішнього середовища.

Таблиця 1.3

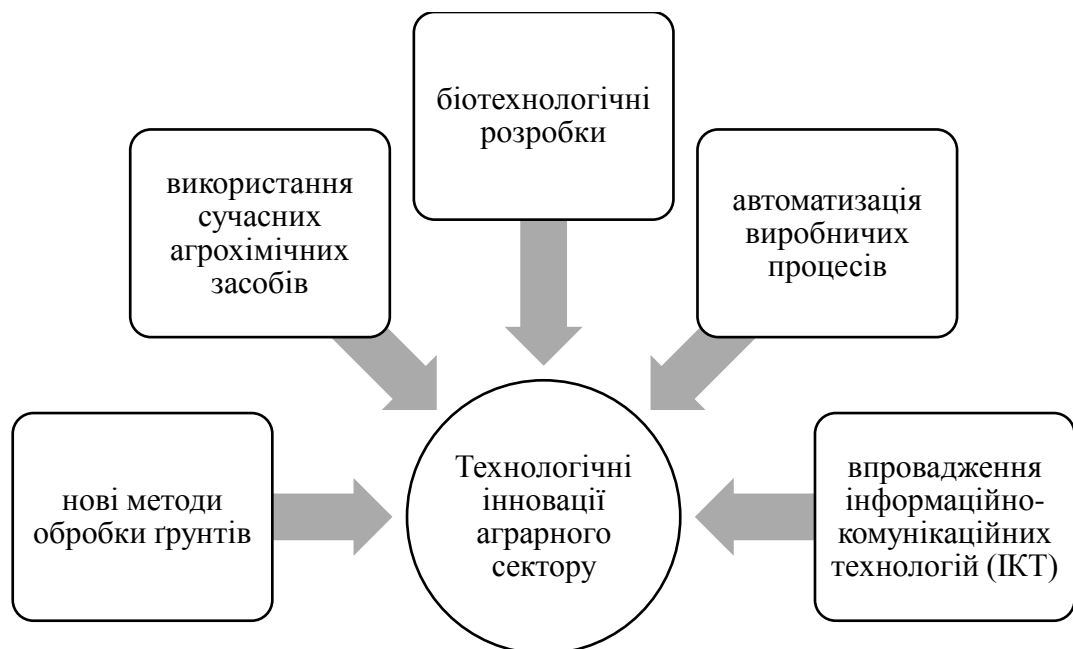
Складові інноваційного потенціалу аграрних підприємств

Складова	Опис	Приклад
Доступ до новітніх технологій	Можливість впровадження нових технологій у виробничі процеси, що підвищують продуктивність.	Використання автоматизованих систем поливу.
Наявність фінансових ресурсів	Ресурси, необхідні для інвестування в інноваційні проекти та технології.	Витрати на придбання нової техніки.
Рівень підготовки персоналу	Кваліфікація та навички працівників, що впливають на ефективність впровадження інновацій.	Навчання співробітників сучасним агротехнологіям.
Здатність до інтеграції інновацій	Готовність підприємства адаптувати свої виробничі процеси до нових технологій та методів.	Реорганізація процесу обробки продукції.
Дослідження та розвиток (R&D)	Інвестиції в наукові дослідження та розробки, що забезпечують появу нових продуктів і технологій.	Співпраця з науковими установами.
Взаємодія з постачальниками	Співпраця з постачальниками для отримання найсучасніших технологій та матеріалів.	Угоди з компаніями-постачальниками.
Партнерство з науковими установами	Співпраця з університетами та науковими центрами для впровадження інновацій.	Проведення спільних досліджень.
Використання інформаційних технологій	Адаптація новітніх інформаційних технологій для управління даними та виробничими процесами.	Впровадження системи управління фермою (FMS).
Державна підтримка інновацій	Програми та ініціативи держави, спрямовані на стимулювання інновацій у аграрному секторі.	Державні субсидії на модернізацію техніки.

Джерело: [21]

Теоретична база інноваційного потенціалу аграрних підприємств – важлива складова, що забезпечує конкурентоспроможність та ефективність у сучасних умовах. Інноваційний потенціал охоплює різноманітні аспекти, зокрема доступ до новітніх технологій, наявність фінансових ресурсів, рівень підготовки персоналу та здатність підприємства до інтеграції інновацій у виробничі процеси. (табл. 1.3)

Основним елементом формування інноваційних можливостей аграрного підприємства виступають технологічні інновації, до складу найбільш популярних, відносяться наступні: (рис. 1.1)

Рис. 1.1 Технологічні інновації аграрного сектору

Джерело: [19]

Технологічні інновації в аграрному секторі забезпечують підвищення продуктивності, зниження витрат та забезпечення сталого розвитку в умовах глобальних викликів. До складу таких інновацій відносяться нові методи обробки ґрунтів. Сучасні технології, такі як мінімальна обробка або no-till, дозволяють зберігати родючість ґрунту, зменшувати ерозію та покращувати водний баланс. Такі методи також передбачають зменшення механічного впливу на ґрунт, що сприяє підтриманню його структури та біорізноманіття. Завдяки впровадженню нових технологій обробки ґрунтів аграрії здатні не

лише підвищити врожайність, але й знизити витрати на обробку земельних угідь.

Використання сучасних агрохімічних засобів вважається наступною важливою інновацією, що допомагає забезпечити високу продуктивність сільськогосподарських культур. Сучасні добрива, пестициди та регулятори росту, розроблені на основі новітніх досягнень в агрохімії, дозволяють забезпечити оптимальний рівень живлення рослин, запобігти захворюванням та шкідникам, а також регулювати їхній ріст і розвиток. Важливим аспектом виступає також впровадження екологічно безпечних агрохімікатів, які мінімізують негативний вплив на навколишнє середовище, забезпечивши при цьому стабільну та високу продуктивність агровиробництва.

Біотехнологічні розробки представляють собою ще одну важливу інновацію в аграрному секторі, вони включають використання генетично модифікованих організмів (ГМО), біопрепаратів та інших біотехнологічних інструментів, що дозволяють створювати нові сорти рослин і породи тварин з підвищеною стійкістю до хвороб, шкідників та несприятливих кліматичних умов. Біотехнології також забезпечують підвищення ефективності використання ресурсів, зокрема води та добрив, що особливо важливо в умовах глобального потепління та зростання населення.

Автоматизація виробничих процесів стала теж невід'ємною частиною сучасного агровиробництва. Впровадження робототехніки, автоматизованих систем обробки та збору врожаю, а також дронів для моніторингу стану посівів дозволяє значно підвищити ефективність роботи аграрних підприємств. Автоматизація знижує залежність від людського фактору та допомагає зменшенню витрат на оплату праці, а також покращує якість виконання робіт, зменшуючи ризики помилок.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) також відіграє важливу роль у модернізації аграрного сектора. Системи точного землеробства, що використовують GPS-технології та супутникові знімки, дозволяють аграріям більш точно визначати потреби рослин у воді та добривах, а також оптимізувати процеси обробки земель. Використання платформ для збору та аналізу даних про врожайність, стан ґрунту та погодні

умови сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, що в свою чергу підвищує загальну ефективність виробництва.

Таблиця 1.4

Вплив фінансових ресурсів на інноваційні можливості аграрних підприємств

Фінансовий ресурс	Вплив на інноваційні можливості	Приклади
Кредитні ресурси	Доступ до кредитування дозволяє підприємствам фінансувати купівлю нових технологій, техніки та обладнання, що веде до підвищення продуктивності та якості продукції.	Кредити для закупівлі тракторів, сівалок
Державні програми підтримки	Державні субсидії та гранти сприяють фінансуванню інноваційних проєктів, що дає можливість зменшити ризики та витрати на впровадження нових технологій.	Програми підтримки сільського господарства
Інвестиційні фонди	Інвестори можуть забезпечити фінансування для розробки та впровадження інновацій, що дозволяє підприємствам реалізувати довгострокові проєкти без значних фінансових ризиків.	Венчурні капітальні фонди для агробізнесу
Приватні інвестори	Інвестування в інноваційні проєкти з боку приватних осіб чи компаній може забезпечити потрібні кошти для розвитку нових технологій, досліджень і впровадження нових продуктів.	Співпраця з інвесторами для створення нових продуктів
Спонсорство від міжнародних організацій	Залучення фінансування від міжнародних організацій (наприклад, ООН, ЄС) для реалізації екологічних або соціально-економічних програм, що може включати інноваційні технології.	Проєкти з впровадження сталих практик в агросекторі
Внутрішні резерви	Ефективне управління власними фінансовими ресурсами може дозволити підприємствам самостійно інвестувати в інновації, що знижує залежність від зовнішнього фінансування.	Розподіл прибутків на розвиток інновацій
Краудфандинг	Залучення коштів через платформу краудфандингу дозволяє об'єднати ресурси багатьох інвесторів для фінансування інноваційних ідей і проєктів.	Проєкти на платформах, таких як Kickstarter
Фінансові консультації	Підприємства, які отримують консультації з питань фінансування, можуть краще орієнтуватися у фінансових можливостях та вибирати оптимальні джерела для реалізації інновацій.	Консультаційні послуги з управління інвестиціями

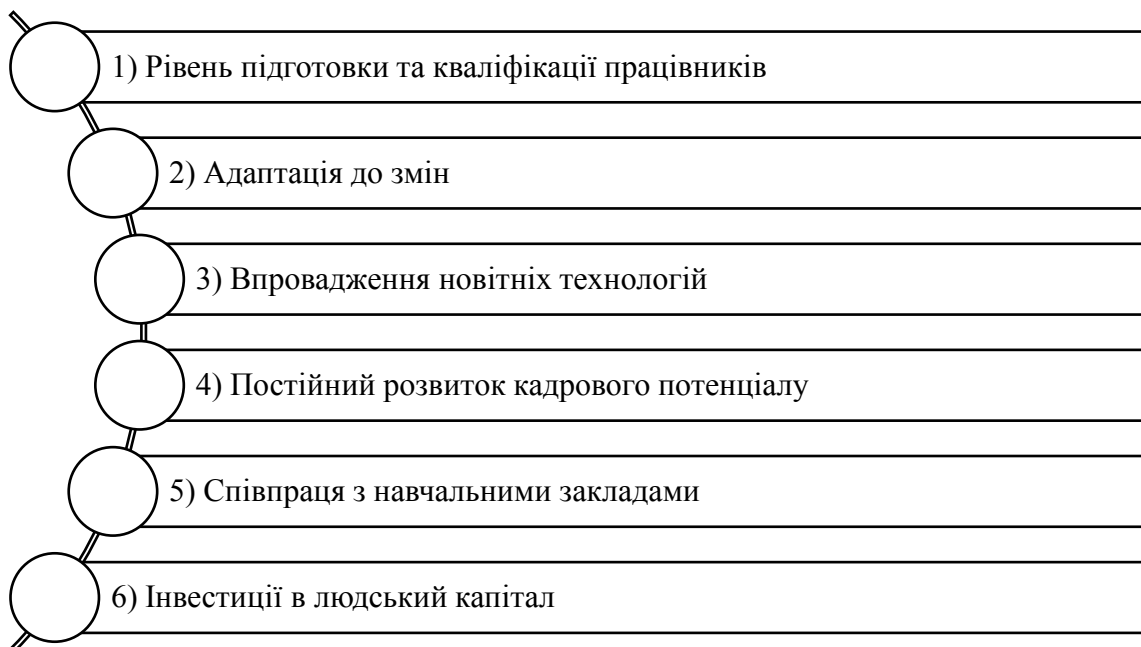
Джерело: [1]

Інноваційні можливості аграрних підприємств у значній мірі залежать від доступу до фінансових ресурсів, які є критично важливими для реалізації

інноваційних проєктів. Сучасний аграрний сектор потребує значних інвестицій для впровадження нових технологій, модернізації виробництв та підвищення ефективності. (табл. 1.4)

Згідно даних таблиці 1.4, наявність фінансових ресурсів – це вагомий фактор, що впливає на інноваційні можливості аграрних підприємств. Забезпечення доступу до різних джерел фінансування дозволяє підприємствам реалізовувати інноваційні проєкти, модернізувати виробничі процеси та підвищувати свою конкурентоспроможність. Кредити, державні програми підтримки, інвестиційні фонди, приватні інвестори та інші фінансові ресурси стають основою для розвитку інновацій в аграрному секторі. В умовах швидко змінного ринкового середовища підприємства, які здатні ефективно управляти своїми фінансовими ресурсами, мають значні переваги у впровадженні новітніх технологій і досягненні стійкого розвитку.

Для забезпечення вдосконалення інноваційних можливостей аграрного підприємства, важливим моментом також виступає людський ресурс, а саме роль підготовки та кваліфікації працівників в інноваційному потенціалі, яка забезпечується під впливом наступних чинників: (рис. 1.2)

Рис. 1.2 Чинники, що впливають на роль підготовки та кваліфікації працівників в інноваційному потенціалі аграрного підприємства

Джерело: [23]

Рівень підготовки та кваліфікації персоналу виступає найбільш вагомим чинником, що впливає на формування інноваційного потенціалу аграрних підприємств. Висококваліфіковані працівники здатні швидко освоювати новітні технології, що зменшує час на їх впровадження та підвищує ефективність виробництв, а також мають змогу аналізувати та оцінювати технологічні інновації, що дозволяє підприємствам обирати найкращі рішення для досягнення конкурентних переваг.

Внаслідок того, що аграрний сектор зазнає постійних змін через розвиток нових технологій, зміну кліматичних умов і ринкових вимог, лише персонал, який має відповідну кваліфікацію, зможе оперативно реагувати на ці зміни, впровадивши для цього нові методи ведення господарства та коригуючи виробничі процеси. Такий підхід дозволяє підприємствам залишатися конкурентоспроможними та ефективно справлятися з викликами, які постають на ринку.

Для успішного впровадження новітніх технологій в аграрному секторі важливо, щоб персонал був не лише технічно підготовленим, але й мав сучасні знання про методи їх застосування. Сюди відноситься навчання з використання нових сільськогосподарських машин, програмного забезпечення для управління агровиробництвом, а також сучасних агрохімічних засобів. В результаті, підприємства отримують змогу оптимізувати свої виробничі процеси та зменшити витрати.

Слід відмітити, що підвищення кваліфікації працівників повинно бути безперервним процесом. Регулярні тренінги, семінари та курси підвищення кваліфікації дозволяють персоналу залишатися в курсі останніх тенденцій у аграрній науці та технологіях та не лише допомагають професійному розвитку, але й підвищують рівень мотивації працівників, що, в свою чергу, позитивно впливає на загальний успіх підприємства.

Для підвищення рівня кваліфікації працівників аграрні підприємства мають налагоджувати співпрацю з університетами та навчальними закладами. Такі партнерства дозволяють підприємствам залучати молодих

спеціалістів, які отримали сучасні знання та навички, що відповідають потребам ринку. Підприємства аграрної сфери, також мають пропонувати стажування для студентів, що дозволяє їм практично застосувати отримані знання.

Інвестиції в підготовку та розвиток персоналу стають одними з найважливіших стратегій управління для аграрних підприємств. Підприємства, які активно вкладають у навчання та підвищення кваліфікації своїх працівників, отримують конкурентну перевагу, вони не лише покращують якість своєї продукції, але й створюють сприятливу атмосферу для інновацій, що в свою чергу стимулює розвиток підприємства.

Інноваційні можливості відіграють також ключову роль в адаптації аграрних підприємств до змінних умов ринку. Сьогодні, з огляду на стрімкий розвиток технологій та зміну споживчих уподобань, підприємства повинні бути готові швидко реагувати на нові вимоги. Інновації в управлінні виробництвом, маркетингу та логістиці дозволяють агрокомпаніям бути більш гнучкими та ефективними і допомагають їхньому виживанню в умовах конкуренції.

Зміна клімату – один із найзначніших викликів для аграрного сектору. Інноваційні технології, такі як використання стійких сортів рослин, нові методи обробки ґрунту та впровадження систем крапельного зрошення, допомагають підприємствам адаптуватися до несприятливих умов, що виникають внаслідок зміни клімату, а також дозволяють зменшити негативний вплив на врожайність і якість продукції, що, в свою чергу, забезпечує стабільність бізнесу.

Сучасні споживачі стають дедалі вимогливішими до якості продукції. Інноваційні можливості, такі як впровадження нових технологій вирощування, обробки та зберігання сільськогосподарської продукції, дозволяють підприємствам підвищувати стандарти якості. Використання біотехнологій і сучасних агрохімікатів забезпечує створення більш якісних та безпечних продуктів, що дуже важливо для задоволення потреб споживачів.

Інновації також виступають основою стійкого розвитку аграрних підприємств, адже вони дозволяють зменшити витрати на ресурси, знижують негативний вплив на навколишнє середовище та підвищують ефективність використання земельних і трудових ресурсів. Впровадження екологічних практик, таких як органічне землеробство, дозволяє підприємствам не лише досягати фінансової вигоди, але й виконувати соціальні та екологічні зобов'язання.

Значущість інноваційних можливостей безпосередньо впливає на конкурентоспроможність аграрних підприємств. У сучасних умовах ринку підприємства, які не впроваджують інновації, ризикують залишитися позаду своїх конкурентів. Інноваційні можливості надають підприємствам переваги у формі:

- зниження витрат;
- підвищення якості продукції;
- поліпшення обслуговування клієнтів, що робить їх більш привабливими для споживачів.

Аграрні підприємства, які реалізують інноваційні можливості, здатні ефективніше функціонувати на ринку. Інновації в управлінні виробництвом, фінансами та ресурсами дозволяють покращити внутрішні процеси, скоротити витрати та збільшити прибутки – це, в свою чергу, забезпечує стабільність підприємства і його здатність до подальшого розвитку.

Тож, в сучасних умовах розвитку аграрного сектору теоретичні основи формування та вдосконалення інноваційних можливостей підприємств стають ключовими для забезпечення їхньої конкурентоспроможності та стійкості. Інновації, впроваджені в аграрну практику, дозволяють оптимізувати виробничі процеси, зменшити витрати та підвищити якість продукції. На основі теоретичних концепцій, таких як інноваційний менеджмент і технологічний розвиток, аграрні підприємства мають змогу створювати ефективні стратегії для реалізації інноваційних проєктів, адаптувавши їх до специфіки галузі та ринкових вимог.

Важливою складовою теоретичних основ виступає також формування інноваційного потенціалу, який включає в себе доступ до новітніх технологій, наявність фінансових ресурсів, кваліфікацію кадрів і здатність до інтеграції інновацій у виробничі процеси. Зазначені елементи взаємодіють між собою, створивши умови для успішного впровадження інноваційних рішень. Залучення нових технологій та їх інтеграція в наявні процеси забезпечують не лише підвищення продуктивності, а й формують стійкий розвиток підприємств, що досить важливо у світі глобалізації та змін клімату.

Таким чином, формування та вдосконалення інноваційних можливостей аграрних підприємств – надзвичайно важливі для їхнього успішного функціонування. В умовах постійних змін у ринковій кон'юнктурі, аграрні підприємства повинні активно впроваджувати інноваційні рішення, розвивати свій інноваційний потенціал та постійно вдосконалювати процеси.

1.2. Методичні засади оцінювання інноваційного потенціалу підприємств аграрного сектору

Завдання трансформації економіки в інноваційний напрямок вважається складним викликом, що вимагає серйозного теоретичного обґрунтування відповідних організаційно-економічних механізмів. Організаційно-економічний механізм полягає у розробці та впровадженні стратегії інноваційного розвитку, в рамках якої:

- формулюється місія, система цілей;
- генерується стратегічне бачення («візія»);
- визначаються етапи реалізації;
- розробляється система критеріїв оцінювання результатів;
- встановлюються принципи та орієнтири подальшого прогресу [17, с. 180].

Існує значна кількість наукових досліджень, що висвітлюють проблеми оцінки інноваційного розвитку. У цьому контексті автори використовують різні набори критеріїв і показників, що дозволяє оцінювати цей процес з різних перспектив. Відомо, що всі економічні процеси, в тому числі інновації, підлягають оцінці з точки зору їхньої ефективності шляхом зіставлення досягнутих результатів з витратами на їх досягнення. Таким чином, можна визначити загальний методичний підхід до оцінки інновацій, що ґрунтується на принципі зіставлення ефекту з витратами. Такий підхід дозволяє здійснити аналіз та оцінку життєздатності інновацій, а саме – чи є доцільним їх впровадження в практику.

У економічній науці сформовано більш розгорнуті методичні підходи до аналізу та оцінювання інноваційної діяльності. Серед них виділяються різні типи ефективності інноваційних проєктів, які підтримуються більшістю дослідників. Важливо розглянути ці різновиди ефективності, оскільки вони допомагають у визначенні успішності впроваджених інновацій (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Методичні підходи до аналізу та оцінювання інноваційного потенціалу

Вид ефективності	Опис
Національно-господарська	Визначається як співвідношення між результатами і витратами проєкту, що дозволяє оцінити його внесок в економіку країни.
Бюджетна	Характеризує фінансові результати реалізації проєкту в контексті впливу на державний та місцеві бюджети.
Фінансова	Оцінює комерційні результати проєкту з точки зору його ініціаторів, інвесторів та інших учасників, що зацікавлені в прибутку.

Джерело: [9]

Вище зазначені категорії допомагають детально проаналізувати різні аспекти інноваційних проєктів та сприяють формуванню чіткого уявлення про їхню загальну ефективність.

У науковій літературі також представлені загальновідомі та часто використовувані показники для оцінювання інноваційного потенціалу. Серед них виділяються такі ключові аспекти, які дозволяють всебічно аналізувати прогрес у цій сфері: (рис. 1.3)

1) Обсяг державних інвестицій у наукові дослідження	<ul style="list-style-type: none"> важливий показник, що свідчить про підтримку інновацій на державному рівні.
2) Частка інноваційних або істотно вдосконалених продуктів (послуг) в загальному доході підприємства	<ul style="list-style-type: none"> свідчить про конкурентоспроможність та адаптивність на ринку.
3) Кількість інноваційно-активних підприємств і організацій	<ul style="list-style-type: none"> показник, що відображає загальний стан інноваційної активності у економіці.
4) Обсяги витрат науково-дослідних робіт	<ul style="list-style-type: none"> відображають інвестиції, спрямовані на розвиток нових технологій та продуктів.
5) Питома кількість інноваційних технологій	<ul style="list-style-type: none"> наприклад, на одиницю підприємства або на душу населення, що вказує на рівень технологічного прогресу в суспільстві.
6) Число впроваджених інноваційних технологій у практику	<ul style="list-style-type: none"> свідчить про здатність підприємств реалізовувати нововведення на практиці.

Рис. 1.3 Показники оцінювання інноваційного потенціалу

Джерело: [20]

Для ефективного формування економічної політики, зокрема в контексті інноваційного розвитку, важливо враховувати регіональні та галузеві особливості – це дозволяє краще узгодити заходи та інструменти стимулювання інноваційної активності та здійснювати оцінку їх результатів. Тому варто розглянути як регіональні, так і галузеві аспекти даної теми.

У наукових дослідженнях, окрім макроекономічного аналізу, активно вивчаються концептуальні основи оцінки рівня інноваційного розвитку на регіональному та місцевому рівнях. До таких аспектів належать:

- інноваційний потенціал, а саме його склад, стан та структура, які виступають основою для ресурсного забезпечення інноваційного розвитку;
- процеси інновацій, що включають розробку, впровадження, поширення та комерціалізацію нововведень;
- результативність інноваційної політики на рівні регіону.

Регіональний підхід до оцінки рівня інноваційного розвитку, на нашу думку, є науково обґрунтованим і надзвичайно важливим, оскільки він

враховує специфіку розвитку на регіональному та місцевому рівнях (як у цілому для господарства регіону, так і в окремих галузях). Зокрема, слід акцентувати увагу на відмінностях у розвитку наукової та освітньої інфраструктури, що відображається в таких показниках: кількість і профіль наукових установ, число наукових кадрів високої кваліфікації, наявність дослідницьких баз (господарств, станцій), стан освітньої системи, якість освітніх послуг, академічна мобільність, міграція спеціалістів, а також кількість випускників за відповідними спеціальностями.

Узагальнивши погляди інших економістів, Котвицька Н. пропонує класифікувати критерії та індикатори оцінки регіонального інноваційного розвитку на три основні групи:

1. Показники ресурсного забезпечення інноваційного процесу в регіоні. До цієї групи входять такі індикатори:

- частка інноваційно-активних підприємств і організацій у регіоні;
- пропорція персоналу, зайнятого в науково-дослідній діяльності;
- частка витрат на наукові дослідження в валовому регіональному продукті;
- частка внутрішніх витрат на техніко-технологічні інновації в валовому регіональному продукті;
- частка валового нагромадження необігового капіталу в валовому регіональному продукті.

2. Показники інноваційної діяльності в регіоні. До цієї групи входять:

- кількість патентів і авторських свідоцтв на одиницю працівників у науково-дослідній сфері;
- кількість розроблених і впроваджених інноваційних технологій;
- інноваційна активність підприємств і організацій у регіоні.

3. Узагальнюючі показники, що характеризують результати інноваційної діяльності в регіоні. До результативних показників належать:

- частка інноваційних або суттєво поліпшених товарів (послуг) у загальному обсязі продажів;
- динаміка зростання продуктивності праці;
- динаміка середніх доходів населення;
- зниження рівня забруднення навколишнього середовища [11].

Серед відомих методологічних і методичних підходів до оцінки інноваційної діяльності варто виділити той, що націлений на загальнонаціональний і територіальний рівні. Даний підхід ґрунтується на таких принципах:

- збалансованість еталонних значень показників;
- максимальне охоплення процесів і суб'єктів інноваційної діяльності;
- якість показників, що використовуються для оцінки.

Крім концептуальних підходів до аналізу й оцінки інноваційного розвитку на загальнонаціональному та регіональному рівнях, у науковій літературі також представлено безліч методичних підходів до оцінки інноваційної діяльності на рівні секторів і окремих підприємств та організацій. Проте, рівень окремих підприємств і регіональний рівень не є предметом нашого дослідження, оскільки ми зосереджуємося переважно на секторальному масштабі, зокрема на агропродовольчій сфері. Водночас не можна ігнорувати питання інноваційного розвитку на макро- та мікрорівнях, оскільки вони мають важливе значення для мезорівня.

Таким чином, необхідно звернути увагу на методичні підходи до аналізу та оцінювання інноваційної діяльності окремих підприємств і організацій (табл. 1.6).

Виходячи з вище наведених даних, показники інноваційної діяльності підприємств потрібно класифікувати на декілька груп:

- показники структури та змісту витрат на інновації;
- показники інноваційності продукції;
- індикатори ступеню оновлення;

– показники структури.

Таблиця 1.6

Індикатори інноваційного розвитку підприємства

Група	Назва показника	Показники витрат
Наукомісткість продукції	Частка витрат на науково-дослідні роботи в ціні або в структурі витрат на виробництво та реалізацію продукції	Загальні витрати на придбання інтелектуальної власності (патенти, ліцензії, технічна документація тощо)
		Витрати на оплату послуг проектних, дослідницьких та консалтингових організацій
Показники динаміки	Рівень інноваційності продукції	Середня тривалість розробки інноваційної продукції
	Середня тривалість запуску виробництва інноваційної продукції	Середня тривалість циклу виробництва інноваційної продукції
Показники оновлення	Кількість розроблених/впроваджених процесних/продуктових інновацій	Динаміка і структура асортименту (частка застарілої та нової продукції)
	Кількість впроваджених інноваційних та вдосконалених технологічних процесів	Експортний потенціал інноваційної продукції
Показники структури	Наявність у підприємствах дослідницьких, випробувальних, впроваджувальних підрозділів, які виконують науково-технічні роботи	Участь підприємства в інтегрованих структурах або наявність кооперативних зв'язків у сфері інновацій
	Чисельність науково-технічного персоналу підприємства	Інноваційна активність працівників (число розробок, пропозицій тощо)

Джерело: [8]

У наукових джерелах згруповано різноманітні методи аналізу та оцінки інноваційного прогресу на різних рівнях — від національного до регіонального, галузевого та підприємницького. Усі ці методи взаємозалежні, адже доповнюють й уточнюють один одного. Лише комплексне застосування цих методів забезпечує всебічну оцінку інноваційного прогресу соціально-економічної системи.

Аналіз результатів інноваційного розвитку повинен проводитися з різних точок зору: соціально-економічної, технічної, ефективності використання ресурсів, екологічної та особистісної (суспільно-

психологічної). З економічної перспективи ефективність інновацій проявляється у підвищенні активності операційної діяльності компаній, а також у збільшенні рентабельності, ліквідності та продуктивності. Соціальна ефективність визначається зростанням доходів і покращенням якості життя працівників та населення в цілому. Соціальний вплив інноваційної діяльності також проявляється у формуванні інтелектуального капіталу, який є наслідком розвитку інноваційної інфраструктури в науковій та освітній сферах, а також у соціальному секторі, зокрема в обслуговуванні, охороні здоров'я, культурі та відпочинку.

Ефективність використання ресурсів та екологічна ефективність інноваційного розвитку пов'язані з раціональнішим використанням природних ресурсів і створенням умов для відновлення навколишнього середовища. Отже, інноваційний розвиток може допомогти вирішити проблеми забруднення, забезпечивши збалансоване використання ресурсів та покращивши рівень добробуту й здоров'я населення.

Технічна ефективність інноваційного розвитку проявляється в оптимізації організаційної структури та процесів діяльності компаній, поліпшенні умов праці, підвищенні продуктивності, зменшенні ресурсоемності виробництва, а також у підвищенні прибутковості на одиницю техніки. Крім основних видів ефективності, слід також виділити особистісну (соціально-психологічну) ефективність, яка виявляється в зростанні зацікавленості працівників у своїй роботі, формуванні позитивного клімату в колективі та стимулюванні особистісного розвитку.

Згідно з наведеними концептуальними основами для вивчення ефективності інноваційного розвитку на різних рівнях соціально-економічної системи, можна сформулювати критерії та показники оцінки різних видів ефектів. Критерій у науковому контексті – це характеристика або основне положення, яке дозволяє порівнювати та оцінювати різноманітні об'єкти, процеси чи явища.

Інноваційні процеси в національному господарстві, так само як і на галузевому рівні, відзначаються своєю масштабністю і складністю – це вказує про потребу застосування цілісної системи критеріїв та відповідних індикаторів для їх оцінювання. На нашу думку, основним критерієм інноваційного розвитку є покращення якості життя населення шляхом раціональнішого використання ресурсів і зменшення витрат та висвітлює суть базового узагальненого критерію, який демонструє інноваційний розвиток економіки з погляду ресурсного забезпечення. Згідно цього, виділяються конкретні критерії оцінки: (рис. 1.4)

- 1) Критерій економічної ефективності інноваційного розвитку
  - співвідношення результатів до витрат на його реалізацію.
- 2) Технічний критерій
  - рівень впровадження нових або суттєво оновлених технологій, що відображає потенціал для збільшення обсягів виробництва інноваційної продукції.
- 3) Технологічний критерій
  - характеризує вдосконалення процесів операційної діяльності компанії, зокрема у виробництві та реалізації інноваційних товарів.
- 4) Соціальний критерій
  - описує соціально-психологічний клімат у колективі та суспільстві загалом.
- 5) Організаційний критерій
  - відображає підвищення ефективності управлінської системи, поліпшення умов праці працівників та розвиток кадрового потенціалу.
- 6) Екологічний критерій
  - оцінює вплив інновацій на довкілля та ефективність використання ресурсів.

Рис. 1.4 Критерії оцінювання інноваційного потенціалу аграрного підприємства

Джерело: [10]

У комплексі зазначені на рисунку 1.4 критерії дозволяють оцінити ефективність інноваційного розвитку соціально-економічної системи.

У сучасних умовах управління інноваційним розвитком агропродовольчої сфери в Україні важливо усвідомлювати, що оцінка ефективності інноваційного розвитку соціально-економічних систем вважається комплексним і багатограним процесом – це визначає

необхідність застосування різноманітних підходів, адже не можна обмежуватися лише певними критеріями та показниками. Система критеріїв має колізії, оскільки деякі з них вступають в протиріччя. Тому важливо передбачати ці моменти при оцінці й аналізі ефективності інновацій.

Визначивши склад показників інноваційного потенціалу, слід виділити декілька принципових напрямків, основаних на різних концептуальних визначеннях цього поняття. Перший такий напрямок — ресурсний (факторний) підхід. З цієї перспективи інноваційний потенціал розглядається як сукупність ресурсів господарюючої одиниці. У рамках цього підходу виділяються два основні методологічні аспекти. Перший полягає у розгляді інноваційного потенціалу як сукупності ресурсів, які використовуються для реалізації інноваційної діяльності. Другий підхід більш обмежений і передбачає лише аналіз та оцінювання наявних ресурсів, які використовуються для створення інновацій.

Іншим важливим напрямком виступає «ємнісний» підхід, який розглядає інноваційний потенціал як здатність суб'єкта господарювання використовувати як самостійно створені, так і зовнішні інновації. Ще одним підходом вважається «результативний», що характеризує здатність господарюючого суб'єкта виконувати завдання інноваційного розвитку. Вважається, що найбільш універсальним є інтегрований підхід, який передбачає оцінювання як ресурсних показників, так і здатності до реалізації інновацій.

На думку інших дослідників, інноваційний потенціал підприємства складається з різних продуктів, які розробляються, впроваджуються та виробляються, а також необхідних ресурсів, технічних і управлінських можливостей, які дозволяють підприємству створювати конкурентоспроможні товари та послуги. Інноваційний потенціал — складне економічне поняття, що формується з різних елементів. Для опису кожного з цих елементів потрібно визначити окремі індикатори, які варіюються в залежності від галузі, регіону чи підприємства.

Вибір конкретних показників визначається безліччю факторів, що залежать від трактування сутності інноваційного потенціалу. Якщо цей потенціал розглядати з точки зору здатності підприємства здійснювати інноваційну діяльність, тоді в систему показників мають входити показники науково-технічної активності, які можуть бути виміряні різними методами. Для забезпечення порівнянності результатів їх потрібно привести до єдиної системи вимірювання.

Інноваційний потенціал відображає спроможність підприємства до інноваційного розвитку шляхом використання внутрішніх ресурсів. Взаємодія між підприємствами, їх кооперація та інтеграція вважається важливими чинниками, що визначають формування та реалізацію інноваційного потенціалу. Бізнес-середовище - базовий фактор, що впливає на ефективність інноваційної діяльності, а також важливу роль відіграє стан товарних і ресурсних ринків, державна інноваційна політика та механізми регулювання інновацій.

Ключові індикатори, що характеризують ефективність діяльності підприємства, одночасно виступають й індикаторами його інноваційного потенціалу, тому їх слід включити в систему показників. Підприємства агропродовольчої сфери мають прагнути до досягнення стійкого та поступального інноваційного розвитку - це передбачає, що оцінкові показники їх інноваційного потенціалу повинні демонструвати стабільний зростаючий тренд та стверджувати про стратегічні перспективи розвитку.

Управління інноваційним розвитком підприємств агропродовольчої сфери, особливо в умовах сучасної української економіки, залишається недостатньо вивченим. Для цього необхідно мати висококваліфікованих управлінців, які розуміють специфіку інноваційної діяльності. Також важливо провести реструктуризацію підприємств для покращення управлінських процесів у технологічній, збутовій, логістичній та маркетинговій сферах.

Система показників аналізу і оцінки функціонування підприємства повинна включати індикатори, які описують інноваційну діяльність та її динаміку. Оціночні показники повинні стати частиною гнучкої системи планування інноваційної діяльності, інтегруючись із системою аналізу основних зовнішніх і внутрішніх чинників - це сприятиме формуванню єдиної системи стратегічного планування розвитку підприємств на інноваційних засадах.

Дослідження інноваційного потенціалу агропродовольчої сфери – складний і багатогранний процес, що потребує дотримання певних принципів, які допомагають отриманню точних та об'єктивних результатів. Основним принципом вважається всебічність, що передбачає аналіз усіх аспектів інноваційного потенціалу – це означає, що необхідно враховувати не лише внутрішні ресурси підприємств, але й зовнішні чинники, такі як ринкові умови, державна політика, технологічні тренди та екологічні вимоги. Залучення різноманітних джерел інформації, в тому числі статистичні дані, результати опитувань, експертні оцінки, дозволяє створити більш повну картину інноваційного потенціалу.

Другим важливим принципом виступає обґрунтованість, яка передбачає, що всі методи та інструменти, які використовуються для оцінки інноваційного потенціалу, мають бути науково обґрунтованими та перевіреними практикою. Сюди відноситься застосування перевірених моделей та підходів, які вже довели свою ефективність в інших сферах або країнах. Обґрунтованість також означає, що результати дослідження повинні мати практичне значення, бути зрозумілими для управлінців і використовуватися для прийняття стратегічних рішень.

Системність - третій принцип, що забезпечує комплексний підхід до аналізу. Даний принцип означає, що всі елементи інноваційного потенціалу слід розглядати як частини єдиної системи, де кожен компонент впливає на інші. Інноваційні рішення в агропродовольчій сфері повинні враховувати не лише технологічні аспекти, але й економічні, соціальні, правові та екологічні

фактори. Системний підхід дозволяє виявити взаємозв'язки між різними елементами та розробити ефективні стратегії для підвищення інноваційної активності.

Відповідність оцінки реальному стану потенціалу вважається ще одним ключовим принципом. Оцінка інноваційного потенціалу повинна бути адаптованою до конкретних умов агропродовольчої сфери України. Сюди належить врахування специфіки регіонів, особливостей локального ринку, потреб споживачів та конкурентного середовища. Використання адаптованих критеріїв та індикаторів дозволить досягти більш точних і релевантних результатів, що, у свою чергу, забезпечить розробку ефективних стратегій для розвитку інноваційного потенціалу.

Оцінка інноваційного потенціалу агропродовольчої сфери має відбуватися через інтегральний показник, який враховує складну систему різних компонентів, таких як ресурсні, організаційно-управлінські, фінансові, економічні та інші чинники. Кожен елемент зовнішнього та внутрішнього середовища повинен бути представлений окремими індикаторами.

Формування інтегрального показника для оцінки інноваційного потенціалу агропродовольчої сфери – складний і багатогранний процес, що вимагає чіткої конкретизації вимог до нього та його складових індикаторів. Важливо, щоб кожен обраний індикатор не лише відображав конкретний чинник, а й чітко визначав цілі розвитку системи, враховуючи наявні обмеження. Індикатори повинні бути зрозумілими, легко вимірюваними та базуватися на доступних вихідних даних, вони повинні також забезпечувати можливість моніторингу динаміки впливу чинників на інноваційний потенціал агропродовольчої сфери, а також оцінювати чутливість цього потенціалу до впливу різних чинників – це дозволить здійснити всебічну оцінку інноваційної діяльності. (табл. 1.7)

Важливо, щоб система критеріїв та індикаторів була оптимальною, тобто кількість показників, які оцінюють інноваційний потенціал агропродовольчої сфери, має бути мінімальною.

Методичні умови для створення системи критеріїв та індикаторів оцінки інноваційного потенціалу агропродовольчої сфери включають:

Таблиця 1.7

Принципи вибору індикаторів для інтегрального показника оцінки інноваційного потенціалу агропродовольчої сфери

Принцип	Опис
Відображення конкретного чинника	Індикатор повинен чітко показувати, який фактор впливає на систему та які цілі розвитку він підтримує.
Ясність і вимірюваність	Індикатор має бути зрозумілим та легко вимірюваним, а також містити чіткі методи обчислення.
Доступність вихідних даних	Індикатор повинен базуватися на даних, які легко доступні для збору та аналізу.
Моніторинг динаміки впливу	Індикатор має дозволяти відстежувати, як чинники впливають на інноваційний потенціал та оцінювати чутливість цього потенціалу до змін у середовищі.

Джерело: [10]

1. Інтегральний показник інноваційного потенціалу агропродовольчої сфери повинен бути вимірюваним і об'єктивним.

2. Інтегральний показник має охоплювати всю досліджувану систему, враховуючи всі її елементи. Оскільки не всі компоненти можуть бути кількісно виміряні безпосередньо, інтегральний показник повинен містити як статистичні, так і експертні оцінки.

3. Інтегральний показник інноваційного потенціалу агропродовольчої сфери повинен комплексно описувати:

- склад і ліміти ресурсів для інноваційного розвитку;
- системний вплив детермінантів інноваційного розвитку;
- врахування ризиків та невизначеності.

4. З точки зору структурної організації, інтегральний показник інноваційного потенціалу агропродовольчої сфери повинен бути зрозумілим і придатним для практичного використання в управлінні.

Отже, інноваційний потенціал агропродовольчої сфери має бути описаний системою кількісних та якісних індикаторів, що дозволяє забезпечити його вимірюваність у рамках інтегрального підходу.

Висновки до 1 розділу

1. У сучасних умовах розвитку аграрного сектора особливо важливим вважається формування та вдосконалення інноваційних можливостей аграрних підприємств. Теоретичні основи цього процесу охоплюють комплексний підхід до оцінки інноваційного потенціалу, що включає як внутрішні, так і зовнішні чинники, що впливають на інноваційну діяльність. Важливими аспектами виступає забезпечення належного фінансування, впровадження нових технологій, розвиток людського капіталу та ефективна організація управлінських процесів. Інноваційні можливості аграрних підприємств визначаються не лише наявними ресурсами, але й здатністю адаптуватися до змін в ринковому середовищі та реагувати на виклики сучасності.

2. Методичні засади оцінювання інноваційного потенціалу підприємств аграрного сектору полягають у системному підході до аналізу даних, що дозволяє створити інтегральний показник, який відображає різноманітні аспекти інноваційної діяльності. Важливим елементом цього процесу виступає вибір адекватних індикаторів, які не лише відображають поточний стан інноваційного потенціалу, а й забезпечують можливість моніторингу його змін у динаміці. Систематичний аналіз, що базується на статистичних даних та експертних оцінках, дає змогу сформулювати чітке уявлення про сильні та слабкі сторони аграрних підприємств у контексті інноваційного розвитку.

3. Теоретичні основи формування та вдосконалення інноваційних можливостей аграрних підприємств, в поєднанні з методичними засадними для оцінювання їх потенціалу, створюють необхідну базу для ефективного управління інноваційними процесами - це, в свою чергу, забезпечує підвищення конкурентоспроможності підприємств, їх здатності впроваджувати нові технології, що критично важливо для стійкого розвитку аграрного сектору в умовах сучасної економіки.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТОВ МВК «ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства та оцінка його потенціалу

ТОВ «Молочно-Виробничий Комплекс «Єкатеринославський» розташоване в Дніпропетровській області, в Дніпровському районі. Юридична адреса підприємства: 52020, Дніпропетровська область, Дніпровський район, сільська рада Чумаківська, Комплекс будівель та споруд, 1-Д.

Історія створення ТОВ «МВК «Єкатеринославський» почалася 5 жовтня 2005 року, коли підприємство було зареєстровано. За роки свого існування компанія значно розширила свої виробничі потужності та сфери діяльності. Спочатку орієнтоване на молочне тваринництво, підприємство поступово розвивало свої можливості та зайняло належне місце серед провідних виробників молочної продукції в регіоні. Підприємство не лише зберегло свою спеціалізацію на розведенні великої рогатої худоби молочних порід, але й активно розширювало асортимент продукції та спектр послуг, які надаються.

Галузева належність підприємства охоплює кілька напрямків, зокрема сільське господарство, переробку молочної продукції та надання послуг у сфері транспорту та логістики. Відповідно до Класифікатора видів економічної діяльності (КВЕД), основними видами діяльності підприємства є: розведення великої рогатої худоби молочних порід (КВЕД 01.41), перероблення молока, виробництво масла та сиру (КВЕД 10.51), оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин (КВЕД 46.21), а також надання в оренду сільськогосподарських машин і устаткування (КВЕД 77.31). Така різноманітність видів діяльності дозволяє підприємству ефективно працювати в аграрному секторі, забезпечивши

повний цикл виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, що сприяє його конкурентоспроможності на ринку.

Організаційна структура управління ТОВ «Молочно-Виробничий Комплекс «Єкатеринославський» (рис. 2.1) поєднує в собі ієрархічну систему взаємозв'язків між різними підрозділами та посадовими особами, яка забезпечує ефективне функціонування підприємства в умовах сучасного ринку. Дана структура включає кілька рівнів управління, від керівників вищої ланки до менеджерів середньої та нижчої ланок, що відповідають за різні аспекти діяльності компанії. Кожен підрозділ виконує свої специфічні завдання, спрямовані на досягнення загальних цілей підприємства, забезпечуючи координацію дій та оптимальне використання ресурсів.

Рис. 2.1 Організаційна структура ТОВ «Молочно-виробничий комплекс «Єкатеринославський»

Організаційна структура ТОВ «Молочно-виробничий комплекс «Єкатеринославський» побудована на принципах лінійного управління, що передбачає чіткий розподіл обов'язків між працівниками та підрозділами. На чолі структури стоїть директор, який координує діяльність усіх підрозділів і відповідає за стратегічний розвиток підприємства. Директор взаємодіє безпосередньо з адміністрацією, юридичним відділом та бухгалтерією, що забезпечують правову, фінансову та організаційну підтримку діяльності комплексу.

Ключовими виробничими підрозділами є зоотехнічна служба, цех по переробці сої, механізоване зерносховище та МТФ (молочно-тваринницька ферма). Дані підрозділи відповідають за основні виробничі процеси, що включають утримання худоби, виробництво кормів, переробку сої та зберігання зерна. Ветеринарна служба, лабораторія та кормовиробництво забезпечують якісний контроль виробництва та здоров'я тварин.

Транспортна та ремонтно-сервісна служби відповідають за транспортування сировини і продукції, а також технічне обслуговування обладнання, вони взаємодіють із службою енергозабезпечення та обслуговування, яка підтримує безперебійне функціонування електромереж та іншої інфраструктури.

Господарський відділ, складське господарство та служба з ремонту транспорту забезпечують матеріально-технічну базу підприємства, організовуючи зберігання, облік та обслуговування транспортних засобів. Підрозділ з охорони та безпеки відповідає за забезпечення безпеки всіх процесів і збереження матеріальних цінностей.

На наступному етапі, було оцінено динаміку наявності, руху та ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства за період 3-х останніх років. Результати представлено в таблиці 2.1.

**Наявність, рух та ефективність використання матеріальних ресурсів
підприємства**

Показники	2021	2022	2023	2023 у % до 2021
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	192842,0	187311,0	182862,0	94,82
Знос основних засобів, тис. грн.	70882,0	85741,0	102347,0	144,39
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	263724,0	273052,0	285209,0	108,15
Середньорічна вартість оборотного капіталу, тис. грн.	272832,0	319129,0	380212,0	139,36
Коефіцієнт зростання основних засобів	0,96	0,97	0,98	101,48
Коефіцієнта зношення основних засобів	0,27	0,31	0,36	133,51
Коефіцієнта придатності основних засобів	0,73	0,69	0,64	87,68
Фондоозброєність, тис. грн./особу	988,93	985,85	905,26	91,54
Фондовіддача, грн.	1,72	1,95	2,31	134,3
Фондомісткість, грн.	0,58	0,51	0,43	74,14
Припадає оборотного капіталу на 100 грн. основного, грн.	141,48	170,37	207,92	146,96
Рентабельність основного капіталу (за валовим прибутком), %	50,9	51,5	55,8	4,9 в.п.
Рентабельність оборотного капіталу (за валовим прибутком), %	36,0	30,2	26,8	-9,1 в.п.

Проведений аналіз показників наявності, руху та ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства за 2021–2023 роки свідчить про суттєві зміни у використанні основних і оборотних засобів. Середньорічна вартість основних засобів зменшилася на 5,18%, що відображає певне скорочення активів підприємства, тоді як їх знос збільшився на 44,39%, вказавши на посилене використання та старіння обладнання. Зростання первісної вартості основних засобів на 8,15% свідчить про капіталовкладення у придбання нових активів.

Середньорічна вартість оборотного капіталу зросла на 39,36%, що є позитивною тенденцією, адже вказує на збільшення обсягів оборотних активів. Коефіцієнт зростання основних засобів дещо зріс на 1,48%, але коефіцієнт зношення підвищився на 33,51%, що підкреслює підвищену

амортизацію активів. Коефіцієнт придатності знизився на 12,32%, відображаючи зменшення відсотка придатних до експлуатації засобів.

Фондоозброєність знизилася на 8,46%, що свідчить про зменшення кількості основних засобів на одного працівника, а фондovіддача зросла до 2,31 грн., показуючи підвищення ефективності використання основних засобів. Фондомісткість зменшилася на 0,15 грн., що позитивно відображає скорочення витрат на одиницю продукції. Показник оборотного капіталу на 100 грн. основного зріс на 46,96%, що свідчить про зростання фінансової гнучкості підприємства.

Рентабельність основного капіталу зросла на 4,9 в.п., що свідчить про підвищення прибутковості основних засобів. Водночас рентабельність оборотного капіталу знизилася на 9,1 в.п., що може вказувати на зменшення ефективності використання оборотних коштів у процесі виробництва.

Аналіз динаміки наявності працівників на підприємстві є важливим для оцінки його кадрового потенціалу та стабільності трудового ресурсу. Він дозволяє виявити зміни у чисельності персоналу, що можуть бути спричинені внутрішніми або зовнішніми факторами, такими як зміни у виробничих процесах, впровадження нових технологій, економічна ситуація або інші чинники. Наведена таблиця 2.2 відображає динаміку кількості працівників на підприємстві за аналізований період, що дозволяє зробити висновки про тенденції у структурі зайнятості та ефективність управління кадровими ресурсами.

Аналіз динаміки наявності працівників підприємства за період з 2021 по 2023 роки дозволяє виявити як загальні тенденції, так і зміни в окремих структурних підрозділах. Загальна чисельність працівників дещо знизилася у 2022 році порівняно з 2021 роком (на 5 осіб або 2,6%), проте у 2023 році спостерігалось зростання на 12 осіб (або 6,3%), що свідчить про поступове відновлення робочої сили. За структурою працівників найбільші зміни відбулися у зоотехнічній службі, де чисельність зменшилася на 33,3% у 2022 році, але зросла на 20% у 2023 році, а також у господарському відділі, де

чисельність працівників збільшилася на 16,7% у 2022 році і ще на 7,1% у 2023 році.

Таблиця 2.2

Динаміка наявності працівників на підприємстві, осіб

Показник	Роки			Відхилення			
	2021	2022	2023	Абсолютне		Відносне	
				2022/ 2021	2023/ 2022	2022/ 2021	2023/ 2022
Загальна чисельність працівників підприємства, осіб	195	190	202	-5	12	-2,6	6,3
<i>За структурою працівників</i>							
Адміністрація	10	10	10	-	-	-	-
Юридичний відділ	5	5	5	-	-	-	-
Бухгалтерія	7	7	7	-	-	-	-
Платіжний відділ	8	8	8	-	-	-	-
Зоотехнічна служба	15	10	12	-5	2	-33,3	20
Кормовиробництво	23	21	24	-2	3	-8,7	14,3
Механізоване зерносховище	12	12	15	-	3	-	25
Цех по переробці сої	27	27	29	-	2	-	7,4
Лабораторія	8	8	8	-	-	-	-
Ветеринарна служба	11	7	7	-4	-	-36,4	-
Господарський відділ	24	28	30	4	2	16,7	7,1
Складське господарство	9	9	9	-	-	-	-
Служба з ремонту транспорту	6	6	6	-	-	-	-
Транспортна служба	7	7	7	-	-	-	-
Ремонтно-сервісна служба	5	5	5	-	-	-	-
Служба енергозабезпечення та обслуговування	4	4	4	-	-	-	-
Виробництво МВК	6	6	6	-	-	-	-
МТФ	3	3	3	-	-	-	-
Підрозділ з охорони та безпеки	5	7	7	2	-	40	-
<i>За статевою структурою</i>							
Чоловік	110	87	73	-23,00	-14,00	-20,91	-16,09
Жінка	85	103	129	18,00	26,00	21,18	25,24
<i>За віковою структурою</i>							
До 18 років	25	20	17	-5,00	-3,00	-20,00	-15,00
Від 18 до 25 років	98	119	120	21,00	1,00	21,43	0,84
Від 25 до 45 років	54	37	41	-17,00	4,00	-31,48	10,81
Понад 45 років	18	14	24	-4,00	10,00	-22,22	71,43
<i>За рівнем освіти</i>							
Середня	97	112	119	15,00	7,00	15,46	6,25
Неповна вища	67	47	52	-20,00	5,00	-29,85	10,64
Вища	31	31	31	-	-	-	-

Чисельність працівників у транспортній, ремонтно-сервісній службах та лабораторії залишалася стабільною протягом трьох років. Ветеринарна

служба зазнала значного скорочення у 2022 році на 36,4%, і ситуація залишилася незмінною у 2023 році. Слід зазначити також стабільність у адміністрації, бухгалтерії та юридичному відділі, де чисельність працівників не змінювалася.

Аналіз за статевою структурою показав зменшення кількості чоловіків у складі працівників на 20,91% у 2022 році та ще на 16,09% у 2023 році, що може вказувати на зміну специфіки роботи або зовнішні фактори, що впливають на чоловічу зайнятість. Водночас, чисельність жінок збільшувалася: на 21,18% у 2022 році та на 25,24% у 2023 році.

Вікова структура також зазнала змін: найбільше скорочення спостерігалось серед працівників віком до 18 років (на 20% у 2022 році та ще на 15% у 2023 році), що може свідчити про зміни у підходах до залучення молодих кадрів. Чисельність працівників віком понад 45 років зменшилася на 22,22% у 2022 році, але суттєво зросла на 71,43% у 2023 році, що вказує про повернення досвідчених фахівців та зміни у стратегії управління персоналом.

За рівнем освіти відбулося зростання чисельності працівників із середньою освітою на 15,46% у 2022 році та ще на 6,25% у 2023 році. Водночас кількість працівників з неповною вищою освітою зменшилася на 29,85% у 2022 році, але зросла на 10,64% у 2023 році, тоді як чисельність працівників з вищою освітою залишалася стабільною протягом всього аналізованого періоду.

Загалом, динаміка чисельності працівників підприємства відображає вплив як зовнішніх факторів, так і внутрішніх змін у процесах управління кадрами, що сприяють оптимізації структури персоналу та підвищенню ефективності його використання.

Ефективність використання трудових ресурсів також вважається одним із ключових аспектів діяльності підприємства, що визначає його продуктивність і конкурентоспроможність. Аналіз відповідних показників дозволяє оцінити рівень продуктивності праці, рентабельність використання робочої сили та загальну ефективність управління персоналом. (табл. 2.3)

Показники ефективності використання трудових ресурсів

Показник	2021	2022	2023	2023 рік +; - до 2021 року
Продуктивність праці працівників, тис. грн./особу	1703,68	1924,76	2092,55	388,87
Валовий прибуток на одного працівника, тис. грн./особу	503,07	507,52	504,98	1,91
Зарплатовіддача, грн.	11,12	9,03	8,29	-2,83
Валовий прибуток на 1 грн. фонду оплати праці, грн.	3,28	2,38	2,00	-1,28

Аналіз показників ефективності використання трудових ресурсів підприємства за період 2021–2023 років свідчить про зміни в продуктивності та ефективності праці. Продуктивність праці зросла на 388,87 тис. грн./особу у 2023 році порівняно з 2021 роком, що свідчить про підвищення виробничих можливостей персоналу та збільшення обсягів створеної продукції. Валовий прибуток на одного працівника також зріс незначно — на 1,91 тис. грн./особу, що вказує на стабільність у прибутковості праці. Водночас, зарплатовіддача зменшилася на 2,83 грн., що стверджує про збільшення витрат на оплату праці вищими темпами, ніж зростання продуктивності.

Показник валового прибутку на 1 грн. фонду оплати праці знизився на 1,28 грн., що вказує на зменшення ефективності використання фонду оплати праці. Така динаміка свідчить про необхідність подальшого вдосконалення управління трудовими ресурсами для підвищення їх рентабельності та ефективності використання.

Оцінка майнового стану ТОВ «МВК «ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ» за 2021 – 2023 роки виступає ключовим етапом для розуміння фінансового здоров'я та ефективності підприємства. Аналіз основних майнових показників дозволяє виявити тенденції у зміні активів, зобов'язань і капіталу компанії, а також оцінити її спроможність підтримувати стабільний рівень діяльності та забезпечувати фінансову стійкість. (табл. 2.4)

**Оцінка майнового стану ТОВ «МВК «ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ»
за 2021 – 2023 рр.**

Показник	Роки			Відхилення			
	2021	2022	2023	Абсолютне		Відносне	
				2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Необоротні активи	419953	440911	430416	20958,00	-10495,00	4,99	-2,38
Оборотні активи	272832	319129	380212	46297,00	61083,00	16,97	19,14
Власний капітал	566835	644347	703339	77512,00	58992,00	13,67	9,16
Довгострокові зобов'язання	69298	63578	48896	-3720,00	-16682,00	-5,37	-25,44
Поточні зобов'язання	56652	52115	58393	-4537,00	6278,00	-8,01	12,05
Баланс	692785	760040	810628	67255,00	50588,00	9,71	6,66

Оцінка майнового стану ТОВ «МВК «ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ» за період з 2021 по 2023 роки показує суттєві зміни у структурі та складі активів і зобов'язань підприємства. Протягом цього періоду спостерігається зростання оборотних активів на 19,14% у 2023 році порівняно з попереднім роком, що свідчить про значне збільшення ліквідності підприємства. Однак, необоротні активи, хоча й зросли на 4,99% у 2022 році, зменшилися на 2,38% у 2023 році, що стверджує про зменшення інвестицій у довгострокові активи й зменшення їхньої вартості.

Власний капітал підприємства зріс на 9,16% у 2023 році порівняно з 2022 роком, що свідчить про покращення фінансової стабільності і зростання фінансових резервів. Зниження довгострокових зобов'язань на 25,44% у 2023 році вказує на зменшення залежності від довгострокового фінансування, що позитивно впливає на загальний фінансовий ризик компанії. Водночас, поточні зобов'язання збільшилися на 12,05%, що вказує на підвищення зобов'язань у короткостроковому періоді.

Валюта балансу підприємства зросла на 6,66% у 2023 році, що підтверджує загальне розширення майнової бази підприємства - це свідчить про здатність компанії підтримувати стабільний фінансовий стан і

забезпечувати подальший розвиток. Оцінка показників демонструє позитивні тренди в управлінні капіталом і зобов'язаннями, проте потребує подальшого моніторингу для забезпечення стійкого фінансового стану.

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «МВК «ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ» за період 2021 – 2023 років надає важливу інформацію про здатність підприємства підтримувати свою фінансову стабільність у змінюваних економічних умовах. Оцінка фінансової стійкості охоплює аналіз ключових показників, таких як структура капіталу, співвідношення власного і позикового капіталу, а також здатність покривати зобов'язання за рахунок власних ресурсів. Розгляд цих показників дозволяє оцінити ризики та можливості підприємства, забезпечуючи чітке уявлення про його фінансову надійність та адаптивність до зовнішніх і внутрішніх викликів. (табл. 2.5)

Таблиця 2.5

**Аналіз фінансової стійкості ТОВ «МВК «ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ»
за 2021 – 2023 рр.**

Показник	Роки			Відхилення			
	2021	2022	2023	Абсолютне		Відносне	
				2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт автономії	0,82	0,85	0,87	0,03	0,02	3,66	2,35
Коефіцієнт фінансової залежності	1,22	1,18	1,15	-0,04	-0,03	-3,28	-2,54
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	0,38	0,41	0,46	0,03	0,05	7,89	12,20
Коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу	0,22	0,18	0,15	-0,04	-0,03	-18,18	-16,67
Коефіцієнт фінансової стабільності	4,50	5,57	6,56	1,07	0,99	23,8	17,8
Коефіцієнт поточних зобов'язань	0,21	0,16	0,15	-0,05	-0,01	-23,8	-6,25

Проведений аналіз фінансової стійкості ТОВ «МВК «ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ» за період 2021 – 2023 років демонструє позитивні тенденції у зростанні фінансової стійкості підприємства. Основні показники свідчать про стабільне покращення фінансових позицій компанії.

Коефіцієнт автономії, який відображає частку власного капіталу в загальному капіталі підприємства, зріс з 0,82 у 2021 році до 0,87 у 2023 році та свідчить про підвищення фінансової незалежності компанії, зменшення залежності від зовнішніх джерел фінансування та покращення здатності покривати свої зобов'язання власними засобами.

Коефіцієнт фінансової залежності зменшився з 1,22 до 1,15, що відображає зменшення частки позикового капіталу в структурі фінансування підприємства і зниження фінансових ризиків.

Коефіцієнт маневреності робочого капіталу також збільшився з 0,38 до 0,46, що вказує на поліпшення здатності підприємства ефективно управляти своїм робочим капіталом. Водночас коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу зменшився з 0,22 до 0,15, що підтверджує зменшення боргового навантаження на підприємство.

Коефіцієнт фінансової стабільності зріс з 4,5 до 6,56, демонструючи підвищення здатності компанії утримувати фінансову стійкість при зміні економічних умов. Коефіцієнт поточних зобов'язань знизився до 0,15, що свідчить про зменшення частки поточних зобов'язань у загальному фінансовому стані підприємства.

Аналіз ліквідності ТОВ «МВК «ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ» за період 2021 – 2023 років дозволяє оцінити здатність підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, підтримуючи фінансову стійкість та оперативну ефективність. Оцінка ліквідності охоплює аналіз основних показників, таких як коефіцієнт поточної ліквідності, швидкої ліквідності та абсолютної ліквідності, що відображають здатність компанії забезпечити покриття своїх поточних зобов'язань за рахунок наявних активів. Результати аналізу допоможуть зрозуміти, наскільки ефективно підприємство управляє

своїми активами і пасивами, а також які зміни в ліквідності відбулися протягом аналізованого періоду. (табл. 2.6)

Таблиця 2.6

**Аналіз ліквідності ТОВ «МВК «КАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ»
за 2021 – 2023 рр.**

Показник	Роки			Відхилення			
	2021	2022	2023	Абсолютне		Відносне	
				2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,001	0,03	0,17	0,03	0,14	2900,0	466,67
Коефіцієнт термінової ліквідності	1,20	1,92	2,74	0,72	0,82	60,0	42,7
Коефіцієнт загальної ліквідності	4,82	6,12	6,51	1,30	0,39	26,97	6,37
Коефіцієнт співвідношення ДЗ і поточної КЗ	1,16	1,83	2,51	0,67	0,68	57,8	37,2
Коефіцієнт співвідношення активів	1,54	1,38	1,13	-0,16	-0,25	-10,39	-18,12

Аналіз ліквідності ТОВ «МВК «КАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ» за 2021 – 2023 роки показує позитивні тенденції у зміні ключових показників ліквідності, що вказують на покращення фінансового стану підприємства та його здатності покривати короткострокові зобов'язання.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс з 0,001 у 2021 році до 0,17 у 2023 році, що свідчить про значне покращення в забезпеченні миттєво доступних активів для покриття термінових зобов'язань. Відносне збільшення цього показника на 466,67% демонструє суттєве підвищення фінансової стабільності підприємства.

Коефіцієнт термінової ліквідності також показав позитивну динаміку, зростаючи з 1,2 у 2021 році до 2,74 у 2023 році. Збільшення на 42,7% відзначає підвищення здатності підприємства покривати короткострокові

зобов'язання без врахування запасів, що стало свідченням покращення фінансового управління і зменшення залежності від запасів у розрахунках.

Коефіцієнт загальної ліквідності зріс з 4,82 до 6,51, що є свідченням покращення здатності підприємства покривати свої короткострокові зобов'язання за рахунок усіх оборотних активів. Таке підвищення на 6,37% вказує на позитивний тренд у фінансовому управлінні і зростання резервів ліквідності.

Коефіцієнт співвідношення дебіторської та поточної кредиторської заборгованості з 1,16 у 2021 році виріс до 2,51 у 2023 році, що відображає суттєве поліпшення в управлінні заборгованістю. Дане збільшення на 37,2% свідчить про більш ефективне управління дебіторською заборгованістю порівняно з кредиторською, що підвищує фінансову стійкість підприємства.

Коефіцієнт співвідношення активів продемонстрував зниження з 1,54 до 1,13, що свідчить про зменшення загальної ліквідності підприємства у зв'язку з деякими змінами в активній структурі. Представлене зменшення на 18,12% вказало на скорочення обсягів оборотних активів та часткове збільшення зобов'язань,.

Аналіз показників прибутковості та ділової активності ТОВ «МВК «СКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ» за 2021 – 2023 роки дозволяє оцінити ефективність діяльності підприємства, його здатність генерувати прибуток та управляти ресурсами, а також допоможе оцінити рівень фінансового здоров'я компанії, її рентабельності та успішності в здійсненні операційної діяльності. (табл. 2.7)

Проведений аналіз показників прибутковості та ділової активності ТОВ «МВК «СКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ» за 2021 – 2023 роки показує різноманітні тенденції у фінансовій діяльності підприємства, які відображають його ефективність та зміни в управлінні ресурсами.

**Аналіз показників прибутковості та ділової активності ТОВ «МВК
«ЄКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ» за 2021 – 2023 рр.**

Показник	Роки			Відхилення			
	2021	2022	2023	Абсолютне		Відносне	
				2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Показники ділової активності							
Коефіцієнт оборотності активів	0,49	0,48	0,52	-0,01	0,04	-2,04	8,33
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,59	0,57	0,6	-0,02	0,03	-3,39	5,26
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,06	3,84	2,85	-1,22	-0,99	-24,11	-25,97
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,64	3,16	3,94	0,52	0,78	19,70	24,68
Показники прибутковості							
Чиста рентабельність виробництва, %	12,21	27,04	20,87	14,83	-6,17	-	-
Чиста рентабельність продажів %	38,2	27,0	20,9	-11,2	-6,1	-	-
Рентабельність активів, %	18,3	13,0	10,9	-5,3	-2,1	-	-

Аналіз показників прибутковості та ділової активності ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021–2023 роки демонструє неоднозначну динаміку. Коефіцієнт оборотності активів у 2023 році зріс до 0,52, що свідчить про покращення ефективності використання активів на 8,33% порівняно з 2022 роком, однак він залишився нижчим порівняно з 2021 роком. Коефіцієнт оборотності власного капіталу також показав помірне зростання на 5,26% у 2023 році. Проте, значне зниження коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості (-25,97% у 2023 році порівняно з

2022 роком) свідчить про уповільнення збору дебіторських боргів і можливі труднощі у стягненні платежів.

З іншого боку, коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості зріс на 24,68% у 2023 році, що вказує на прискорення виконання зобов'язань перед постачальниками. Серед показників прибутковості спостерігається суттєве зниження чистої рентабельності виробництва, яка скоротилася на 6,17% у 2023 році після різкого зростання у 2022 році. Чиста рентабельність продажів знизилася на 6,1%, а рентабельність активів зменшилася на 2,1% у 2023 році, що свідчить про зниження ефективності використання активів для отримання прибутку. Загалом, результати аналізу вказують на необхідність покращення управління дебіторською заборгованістю та зосередження на підвищенні ефективності операційної діяльності для стабілізації прибутковості підприємства.

2.2. Оцінка інноваційної діяльності та інноваційного потенціалу підприємства

В рамках оцінки інноваційного потенціалу ТОВ «МВК «Скаторинославський» важливо проаналізувати основні напрями інноваційної діяльності підприємства, які визначають його здатність до впровадження нових технологій та рішень, спрямованих на підвищення ефективності виробничих процесів та конкурентоспроможності на ринку. Інноваційна активність виступає ключовим фактором розвитку компанії, що охоплює різні аспекти – від модернізації обладнання до оптимізації управлінських процесів. Таблиця «Основні напрями інноваційної діяльності ТОВ «МВК «Скаторинославський» надає детальну інформацію про конкретні заходи, які були здійснені або плануються до реалізації, а також їхній вплив на загальний інноваційний потенціал підприємства. (табл. 2.8)

Основні напрями інноваційної діяльності ТОВ «МВК «Єкатеринославський» відображають прагнення підприємства до підвищення своєї конкурентоспроможності та ефективності через впровадження сучасних технологій і рішень.

Таблиця 2.8

**Основні напрями інноваційної діяльності
ТОВ «МВК «Єкатеринославський»**

Напрямок інновацій	Характеристика впроваджуваних заходів
Автоматизація виробництва	Впровадження сучасних технологій для оптимізації виробничих процесів, збільшення продуктивності та покращення якості продукції
Модернізація обладнання	Оновлення виробничого обладнання для зменшення зношуваності та підвищення енергоефективності
Енергоефективність	Використання новітніх методів для зменшення енергоспоживання та скорочення витрат на енергоносії
Оптимізація логістики	Впровадження технологій для поліпшення управління постачанням і зберіганням продукції
Нові продукти та технології	Розробка та впровадження нових продуктів для розширення асортименту та задоволення потреб споживачів

Автоматизація виробництва дозволяє значно оптимізувати процеси, підвищити продуктивність і поліпшити якість продукції. Модернізація обладнання спрямована на зменшення зношуваності та підвищення енергоефективності, що має прямий вплив на зниження витрат і поліпшення загальної ефективності виробництва. Окрему увагу підприємство приділяє енергоефективності, впровадивши для цього заходи для зменшення енергоспоживання та скорочення витрат на енергоносії.

Оптимізація логістики сприяє кращому управлінню постачанням та зберіганням продукції, що дозволяє скоротити витрати на транспортування та підвищити оперативність обслуговування клієнтів. Нарешті, розвиток нових продуктів та технологій сприяє розширенню асортименту та задоволенню зростаючих потреб споживачів - ці заходи комплексно впливають на зміцнення інноваційного потенціалу підприємства, забезпечивши його стабільний розвиток у сучасних умовах.

Для проведення оцінки інноваційного потенціалу ТОВ МВК «Єкатеринославський» важливо провести аналіз показників інноваційної діяльності підприємства за останні три роки. Показники відображають інтенсивність впровадження новітніх технологій, результативність інноваційних проєктів, а також ефективність використання ресурсів для підтримки інноваційного розвитку. У таблиці 2.9 представлені дані щодо обсягів інвестицій в інноваційні проєкти, кількості впроваджених нових технологій, зростання продуктивності праці та частки нових продуктів у загальній структурі реалізованої продукції - ці показники дозволяють отримати комплексне уявлення про динаміку інноваційного розвитку підприємства та його здатність адаптуватися до вимог ринку в умовах швидких змін.

Таблиця 2.9

Показники інноваційної діяльності ТОВ «МВК «Єкатеринославський»

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Кількість впроваджених інноваційних проєктів	3	5	7	2	2	66,67	40,00
Кількість автоматизованих виробничих процесів	4	6	8	2	2	50,00	33,33
Витрати на інновації (тис. грн.)	2500	3200	4100	700	900	28,00	28,13
Економія енергоресурсів (%)	12	15	18	3	3	-	-
Зниження виробничих витрат (%)	8	10	12	2	2	-	-

Проведений аналіз показників інноваційної діяльності ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за період 2021-2023 років свідчить про поступове зростання кількості впроваджених інноваційних проєктів та автоматизованих виробничих процесів. Зокрема, кількість інноваційних проєктів збільшилася з 3 у 2021 році до 7 у 2023 році, що становить відносне зростання на 66,67% у

2022 році та на 40,00% у 2023 році. Аналогічно, кількість автоматизованих процесів зростає з 4 до 8, що свідчить про активну модернізацію виробничих потужностей. Витрати на інновації також мали позитивну динаміку, зростаючи на 28% щороку, що відображає інвестиції в нові технології та розвиток підприємства.

Економія енергоресурсів зростає з 12% у 2021 році до 18% у 2023 році, що підкреслює успішність заходів з енергоефективності. Водночас зниження виробничих витрат також демонструє позитивну динаміку, зменшившись на 2% щороку. Представлені показники вказали про стабільний розвиток інноваційного потенціалу ТОВ «МВК «Єкатеринославський», що спрямований на підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства.

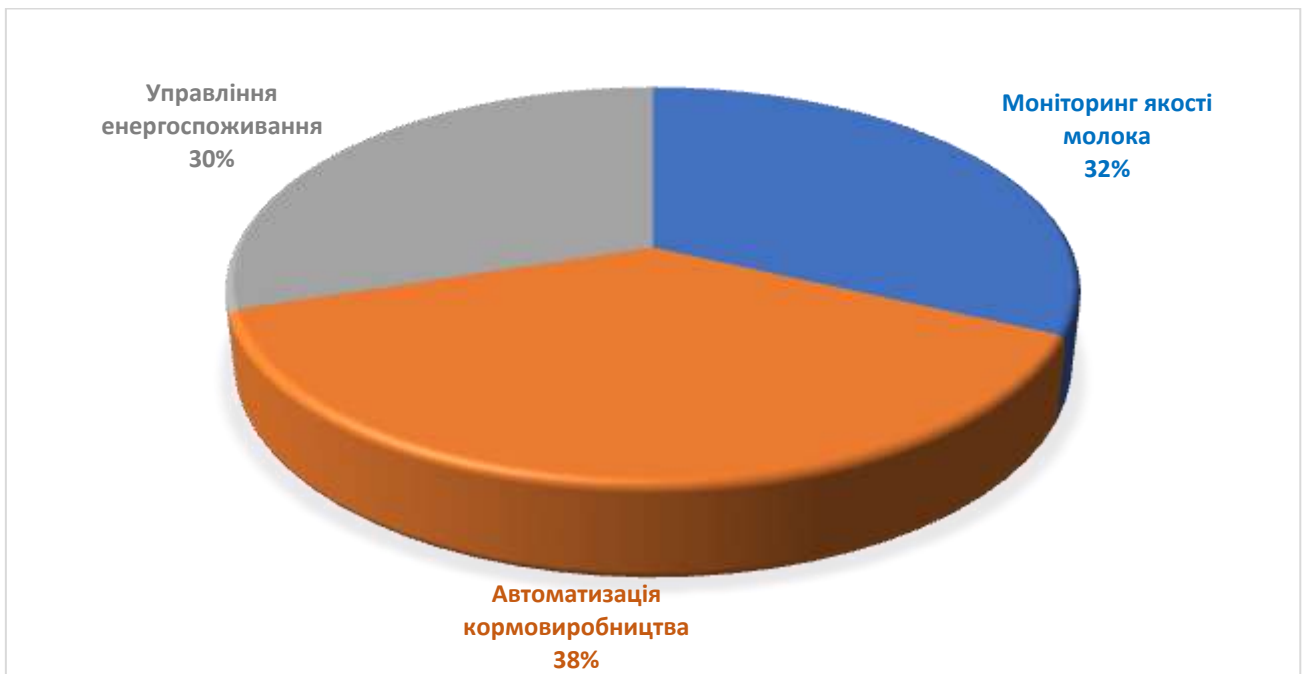
Дослідження витрат на інноваційну діяльність ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021–2023 роки дозволяє оцінити результативність вкладених коштів у різні сегменти підприємства та їх вплив на загальні показники роботи. Протягом цього періоду підприємство реалізувало низку інноваційних ініціатив, спрямованих на вдосконалення виробничих процесів, підвищення стандартів якості продукції та зниження витрат.

Аналіз розподілу інвестицій у новачі демонструє, як компанія спрямовувала фінансові ресурси на розвиток основних напрямків своєї діяльності, таких як автоматизація виробничих ліній, покращення характеристик продукції та контроль енергоспоживання. Рисунки 2.2 – 2.4 нижче наочно показують, як змінювалася структура інвестицій у різні галузі підприємства протягом 2021, 2022 та 2023 років.

Проведений аналіз структури розподілу витрат на інноваційні проекти в ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021 рік показує, що найбільша частка ресурсів була спрямована на автоматизацію кормовиробництва, яка склала 38% від загальних витрат - це свідчить про прагнення підприємства покращити ефективність процесів, пов'язаних з виробництвом кормів, що

має вирішальне значення для забезпечення стабільної та якісної продуктивності.

Моніторинг якості молока зайняв 32% загальних інвестицій, що підкреслює важливість контролю якості кінцевого продукту для підтримки конкурентоспроможності на ринку. Управління енергоспоживанням, на яке було витрачено 30% від загальних витрат, свідчить про прагнення підприємства до зменшення енерговитрат і підвищення енергоефективності.

Рис. 2.2 Структура розподілу витрат на інновації за галузями в ТОВ «МВК «Єкатеринославський»» за 2021 р, %

Таким чином, в 2021 р. компанія рівномірно розподілила інвестиції між основними галузями своєї діяльності, що забезпечило комплексний підхід до розвитку підприємства та підвищило його інноваційний потенціал.

Рис. 2.3 Структура розподілу витрат на інновації за галузями в ТОВ «МВК «Єкатеринославський»» за 2022 р, %

Проведений аналіз розподілу витрат на інновації в ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2022 рік (рис. 2.3) демонструє, що основна частина інвестицій спрямовувалася на розвиток нових технологій у переробці молока, що склало 35% загальних витрат - це свідчить про важливість технологічного вдосконалення процесів переробки для підвищення якості продукції та ефективності виробництва.

Інновації у сфері годівлі тварин отримали 25% загальних інвестицій, що підкреслює стратегічну значимість оптимізації кормової бази для покращення продуктивності тварин. Екологічні технології для зменшення викидів, на які було витрачено 20%, вказують на екологічну відповідальність підприємства та його прагнення знизити негативний вплив на довкілля.

Впровадження систем управління даними отримало 15% інвестицій, що говорить про важливість ефективного збору і обробки даних для підвищення загальної продуктивності та управлінських рішень. Модернізація систем безпеки склала 5%, що підтверджує увагу підприємства до питань захисту працівників і забезпечення безпечних умов роботи. Таким чином, компанія в 2022 р. спрямувала інвестиції на пріоритетні напрями, що допомогло забезпечити сталий розвиток та зміцнення її інноваційного потенціалу.

Рис. 2.4 Структура розподілу витрат на інновації за галузями в ТОВ «МВК «Єкатеринославський»» за 2023 р, %

Проведений аналіз структури витрат на інновації в ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2023 рік показує, що основна частина ресурсів була спрямована на розвиток систем моніторингу здоров'я тварин, що складає 30% загальних витрат. Такий розподіл коштів підкреслює пріоритетність забезпечення благополуччя тварин для підвищення їх продуктивності та якості кінцевої продукції.

Вдосконалення системи логістики та розробка нового пакування для продукції, кожен з яких отримав по 20% інвестицій, свідчать про стратегічний підхід до оптимізації процесів постачання та покращення споживчих властивостей продукції, що є важливим фактором у конкурентному середовищі.

Інновації в системах енергозбереження зайняли 10% загальних витрат, що вказує на зосередження підприємства на зменшенні витрат на енергоресурси та підвищенні енергоефективності. Автоматизація систем контролю якості та інноваційні рішення для управління водними ресурсами отримали по 8% і 10% відповідно, що свідчить про прагнення підприємства підвищити стандарти якості продукції та раціонально використовувати природні ресурси.

Впровадження систем для підвищення ефективності обліку, яке склало 7%, демонструє важливість сучасних технологій для управлінських процесів. Таким чином, стратегічний розподіл витрат на інновації вказує на комплексний підхід підприємства до розвитку, що включає оптимізацію виробництв, покращення якості продукції та збереження природних ресурсів.

Далі було проведено оцінку показників інноваційної діяльності ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021-2023 роки для визначення ефективності впровадження інновацій у діяльність підприємства. У зазначений період компанія зосередилася на розвитку нових технологій, автоматизації процесів, а також оптимізації виробництва. Представлені дані дозволяють проаналізувати динаміку впровадження інноваційних проєктів, обсяги інвестицій у нові технології, кількість патентів, а також результати, отримані внаслідок інноваційної діяльності. (табл. 2.10)

Таблиця 2.10

**Показники інноваційної діяльності ТОВ «МВК «Єкатеринославський»
за 2021-2023 рр.**

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Кількість впроваджених інноваційних проєктів	3	5	7	2	2	66,67	40,00
Кількість нових продуктів	2	3	5	1	2	50,00	66,67
Інвестиції в НДДК (тис. грн)	2500	3200	4100	700	900	28,00	28,13
Питома вага інновацій у загальному обсязі продажу (%)	15	25	35	10	10	-	-
Кількість патентів	1	2	3	1	1	100,00	50,00
Участь у виставках та конференціях	2	3	4	1	1	50,00	33,33
Кількість співробітників, залучених до інноваційних проєктів, осіб	10	15	20	5	5	50,00	33,33

Проведений аналіз показників інноваційної діяльності ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за період 2021-2023 років свідчить про позитивні тенденції у впровадженні нововведень та зростанні інноваційного потенціалу підприємства. Збільшення кількості впроваджених інноваційних проєктів з 3 до 7 за три останні роки, а також зростання кількості нових продуктів з 2 до 5, підкреслює активну орієнтацію компанії на розвиток і вдосконалення продукції. Інвестиції в наукові дослідження та дослідно-конструкторські роботи (НДДК) зросли з 2500 до 4100 тис. грн, що свідчить про підвищення уваги до інновацій і готовність компанії вкладати кошти у нові технології. Показники питомої ваги інновацій у загальному обсязі продажу продемонстрували суттєве зростання, що свідчить про підвищення конкурентоспроможності продукції на ринку. Кількість патентів, отриманих компанією, також зросла, що стало важливим аспектом для захисту інтелектуальної власності. Участь у виставках та конференціях, а також збільшення кількості співробітників, залучених до інноваційних проєктів, свідчить про активну позицію підприємства у сфері обміну досвідом та впровадження нових ідей.

Оцінка фінансової ефективності інноваційних проєктів ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за період 2021-2023 років дозволяє зрозуміти, наскільки успішно підприємство реалізує свої інноваційні ініціативи. Таблиця 2.11 містить ключові показники, які характеризують вплив інновацій на фінансові результати компанії.

Проведений аналіз фінансової ефективності інноваційних проєктів ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за період 2021-2023 років свідчить про позитивну динаміку в рентабельності та зменшенні витрат на виробництво. Рентабельність інноваційних проєктів зросла з 10% у 2021 році до 20% у 2023 році, що свідчить про ефективність інвестицій у нові технології та покращення фінансових результатів. Витрати на реалізацію інновацій зростали, однак зростання рентабельності та зменшення витрат на виробництво на 15% у 2023 році демонструють, що підприємство успішно

оптимізує свої витрати. Час повернення інвестицій також зменшився з 12 до 8 місяців, що стверджує про прискорення повернення вкладених коштів. В результаті, зменшення енергоспоживання на 8% підкреслює ефективність впроваджених інновацій у зменшенні витрат на ресурси.

Таблиця 2.11

Показники фінансової ефективності інноваційних проєктів ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021-2023 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Рентабельність інноваційних проєктів (%)	10	15	20	5	5	-	-
Витрати на реалізацію інновацій (тис. грн)	2500	3200	4100	700	900	28,00	28,13
Час повернення інвестицій (місяців)	12	10	8	-2	-2	-16,67	-20,00
Зменшення витрат на виробництво (%)	5	10	15	5	5	-	-
Зменшення енергоспоживання (%)	3	5	8	2	3	-	-

Оцінка впливу інновацій на продуктивність ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за період 2021-2023 років надає детальне уявлення про результати впровадження інноваційних проєктів у виробничі процеси підприємства. Дослідження показує, яким чином реалізація нових технологій, автоматизація процесів і модернізація обладнання вплинули на загальну продуктивність, ефективність витрат та якість продукції. Нижче представлено таблицю 2.9, що містить ключові показники, які відображають зміни в продуктивності підприємства внаслідок інноваційної діяльності.

Проведений аналіз фінансової ефективності інноваційних проєктів ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за період 2021-2023 років свідчить про позитивну динаміку в рентабельності та зменшенні витрат на виробництво. Рентабельність інноваційних проєктів зростає з 10% у 2021 році до 20% у 2023 році, що свідчить про ефективність інвестицій у нові технології та

покращення фінансових результатів. Витрати на реалізацію інновацій зростали, однак зростання рентабельності та зменшення витрат на виробництво на 15% у 2023 році демонструють, що підприємство успішно оптимізує свої витрати. Час повернення інвестицій також зменшився з 12 до 8 місяців, що стверджує про прискорення повернення вкладених коштів. В результаті, зменшення енергоспоживання на 8% підкреслює ефективність впроваджених інновацій у зменшенні витрат на ресурси.

Таблиця 2.12

**Результати оцінки впливу інновацій на продуктивність
ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021-2023 рр.**

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Виробництво на одного працівника (тис. грн)	300	400	500	100	100	33,33	25,00
Зростання продуктивності праці (%)	5	10	15	5	5	-	-
Кількість виробленої продукції (т)	1000	1500	2000	500	500	50,00	33,33
Витрати на виробництво на одиницю продукції (грн)	100	90	80	-10	-10	-10,00	-11,11
Час циклу виробництва (дні)	10	8	6	-2	-2	-20,00	-25,00
Відсоток дефектів у виробництві (%)	2	1,5	1	-0,5	-0,5	-	-

Витрати на виробництво на одиницю продукції також зменшилися з 100 гривень до 80 гривень, що вказує на підвищення ефективності використання ресурсів. Час циклу виробництва скоротився на 25%, з 10 до 6 днів, що говорить про оптимізацію виробничих процесів. Водночас, зменшення відсотка дефектів у виробництві з 2% до 1% підтверджує покращення якості продукції. Таким чином, інноваційна діяльність підприємства позитивно вплинула на його продуктивність, забезпечуючи підвищення ефективності та конкурентоспроможності.

2.3. Аналіз впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на інноваційний розвиток ТОВ МВК «Єкатеринославський»

Аналіз зовнішніх факторів, що впливають на інноваційний розвиток ТОВ «МВК «Єкатеринославський», вважається важливим аспектом стратегічного управління компанією. Зовнішні фактори, що включають економічні, політичні, соціальні та технологічні умови, мають істотний вплив на можливості впровадження інновацій та їх успішність. У таблиці 2.13 представлено ключові зовнішні чинники, що формують інноваційний клімат для компанії, а також їхній вплив на процеси розробки та реалізації інноваційних проєктів. Даний аналіз дозволить отримати комплексне уявлення про середовище, в якому функціонує ТОВ «МВК «Єкатеринославський», та визначити напрямки для вдосконалення інноваційної діяльності.

Таблиця 2.13

Вплив зовнішніх факторів на інноваційний розвиток ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021-2023 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Конкуренція на ринку (%)	30	35	40	5	5	-	-
Динаміка цін на сировину (грн/т)	2000	2200	2500	200	300	10,00	13,64
Інвестиції в галузь (млн. грн.)	5	6	8	1	2	20,00	33,33
Зміни в законодавстві (кількість змін)	2	3	4	1	1	50,00	33,33
Доступність фінансування (%)	70	65	60	-5	-5	-	-
Тренди споживчого попиту (%)	15	20	25	5	5	-	-

Проведений аналіз впливу зовнішніх факторів на інноваційний розвиток ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021-2023 роки свідчить про важливі зміни в ринковому середовищі, які суттєво впливають на діяльність

підприємства. По-перше, конкуренція на ринку зросла з 30% у 2021 році до 40% у 2023 році, що вказує на необхідність активізації інноваційних процесів для збереження конкурентоспроможності. Підвищена конкуренція спонукає компанію до впровадження нових продуктів і технологій, щоб задовольнити зростаючі вимоги споживачів.

Динаміка цін на сировину також має суттєвий вплив. Ціни на сировину зросли з 2000 грн/т у 2021 році до 2500 грн/т у 2023 році. Це зростання на 25% свідчить про збільшення витрат на виробництво, що може негативно позначитися на рентабельності проєктів. У зв'язку з цим підприємство має зосередитися на оптимізації витрат та пошуку нових, більш ефективних технологій для зниження собівартості продукції.

Обсяги інвестицій в галузь зросли з 5 млн грн у 2021 році до 8 млн грн у 2023 році, що відображає загальну тенденцію до збільшення фінансування інновацій. Така динаміка стала позитивним сигналом, оскільки більше інвестицій призводить до розвитку нових технологій та підвищення конкурентоспроможності продукції.

Зміни в законодавстві, що відбулися протягом зазначеного періоду, також потребують уваги. Кількість змін у законодавстві зросла з 2 у 2021 році до 4 у 2023 році, що вимагає від підприємства адаптації до нових умов, а також потребує додаткових ресурсів на моніторинг законодавчих змін і впровадження нових норм.

Щодо доступності фінансування, то в 2023 році вона зменшилася до 60%, що на 10% нижче, ніж у 2021 році. Така динаміка дещо ускладнила доступ до капіталу для реалізації інноваційних проєктів, що, в свою чергу, потребує перегляду фінансових стратегій компанії.

Тренди споживчого попиту також демонструють зростання, збільшившись з 15% у 2021 році до 25% у 2023 році - це свідчить про зміну уподобань споживачів, що, в свою чергу, створило нові можливості для інноваційних розробок, але також вимагало від компанії швидкої реакції на зміни в попиті.

У загальному підсумку, зовнішні фактори, такі як конкуренція, ціни на сировину, інвестиції, законодавчі зміни, доступність фінансування і споживчий попит, створюють як виклики, так і можливості для інноваційного розвитку ТОВ «МВК «Єкатеринославський». Для успішної адаптації до цих умов підприємству необхідно активно впроваджувати інновації, оптимізувати витрати та шукати нові фінансові інструменти.

Внутрішні фактори мають вирішальне значення для успішного інноваційного розвитку ТОВ «МВК «Єкатеринославський», розуміння і аналіз цих факторів допомагає підприємству ефективніше використовувати свій потенціал для досягнення стратегічних цілей в умовах мінливого ринкового середовища. (табл. 2.14)

Таблиця 2.14

**Внутрішні фактори, що впливають на інноваційний розвиток
ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021-2023 рр.**

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Кількість внутрішніх досліджень	5	8	10	3,00	2,00	60,00	25,00
Участь працівників у навчанні (%)	50	60	70	10,00	10,00	-	-
Індикатор задоволеності працівників (%)	75	80	85	5,00	5,00	-	-
Рівень автоматизації виробничих процесів (%)	40	50	60	10,00	10,00	-	-
Витрати на НДДК (%)	15	20	25	5,00	5,00	-	-
Кількість інноваційних проєктів	3	5	7	2,00	2,00	66,67	40,00
Кількість патентів	1	2	3	1,00	1,00	100,00	50,00

Проведений аналіз внутрішніх факторів, що впливають на інноваційний розвиток ТОВ «МВК «Єкатеринославський», показує позитивну динаміку за 2021-2023 роки. Головним чинником було зростання кількості внутрішніх досліджень, які збільшилися з 5 до 10, що свідчить про

активні зацікавлення підприємства у науково-дослідній діяльності. Участь працівників у навчальних програмах також зростає, з 50% у 2021 році до 70% у 2023 році, що стало важливим показником готовності персоналу до засвоєння нових знань і технологій.

Задоволеність працівників, що зросла з 75% до 85%, вказує на покращення умов праці та мотивації, що сприяє кращій залученості до інноваційних процесів. Крім того, рівень автоматизації виробничих процесів зріс з 40% до 60%, що стало ознакою впровадження нових технологій і підвищення ефективності виробництва.

Витрати на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР) зросли з 15% до 25%, що підкреслює стратегічну орієнтацію компанії на інновації і розвиток. Кількість інноваційних проєктів подвоїлася, з 3 до 7, що свідчить про динамічний впровадження нововведень на підприємстві. Кількість отриманих патентів зросла з 1 до 3, що свідчить про результативність інноваційної діяльності.

Представлені в таблиці 2.15 показники свідчать про те, що внутрішні чинники, такі як підвищення кваліфікації співробітників, рівень автоматизації і науково-дослідна діяльність, сприяють зміцненню інноваційного потенціалу підприємства і його конкурентоздатності на ринку.

Технологічні фактори забезпечують стимулювання інноваційного розвитку ТОВ «МВК «Єкатеринославський», оскільки вони визначають можливості підприємства для впровадження нових технологій, підвищення ефективності виробничих процесів та розробки інноваційної продукції. Аналіз технологічних чинників дозволяє оцінити, як рівень автоматизації, впровадження нових технічних рішень та модернізація обладнання впливають на загальний розвиток інноваційної діяльності підприємства. Таблиця 2.15 демонструє основні показники впливу технологічних факторів на інноваційний розвиток ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021-2023 роки.

**Вплив технологічних факторів на інноваційний розвиток ТОВ «МВК
«Єкатеринославський» за 2021-2023 рр.**

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Витрати на модернізацію обладнання (тис. грн)	1500	2000	2500	500,00	500,00	33,33	25,00
Кількість нових технологій, що впроваджені	2	3	5	1,00	2,00	50,00	66,67
Час на впровадження нових технологій (міс.)	12	10	8	-2,00	-2,00	-16,67	-20,00
Рівень енергоефективності (%)	10	15	20	5,00	5,00	-	-
Кількість автоматизованих процесів	4	6	8	2,00	2,00	50,00	33,33
Доступність нових технологій (%)	60	65	70	5,00	5,00	-	-
Зростання інвестицій у технології (%)	5	7	10	2,00	3,00	-	-

Протягом 2021-2023 років ТОВ «МВК «Єкатеринославський» активно працювало над впровадженням нових технологій, що суттєво вплинуло на інноваційний розвиток компанії. Головним фактором цього розвитку були витрати на модернізацію обладнання, які зросли з 1500 до 2500 тис. грн - це інвестування дозволило підприємству не тільки оновити технічну базу, але й скоротити час на впровадження нових технологій. Якщо у 2021 році для цього було потрібно 12 місяців, то вже в 2023 році цей показник знизився до 8 місяців.

Кількість нових технологій, впроваджених за три роки, також зросла: з 2 у 2021 році до 5 у 2023 році, що свідчить про стрімке зростання інноваційної активності компанії. Водночас, підвищення рівня енергоефективності на 10% за цей період стало ще одним показником того, що впроваджені технології не лише збільшили продуктивність, а й знизили

енергоспоживання, що позитивно вплинуло на загальну ефективність виробничих процесів.

Кількість автоматизованих процесів збільшилася з 4 до 8, що також підвищило продуктивність і точність виробництва, скоротивши час і витрати на виконання рутинних операцій. Завдяки цьому рівень доступності нових технологій збільшився на 10%, що ще більше зміцнило технологічний потенціал компанії. Крім того, зростання інвестицій в технології з 5% до 10% в 2023 році підкреслює стратегічну важливість інновацій для розвитку компанії та її здатність адаптуватися до змін на ринку.

Таким чином, ТОВ «МВК «Єкатеринославський» продовжує активно розвиватися, використовуючи технологічні інновації як основний інструмент для підвищення своєї конкурентоспроможності та ефективності.

Для забезпечення інноваційного розвитку ТОВ «МВК «Єкатеринославський» важливі як економічні, так і соціальні та екологічні фактори. Вплив цих чинників істотно позначається на стратегічних рішеннях компанії і її здатності адаптуватися до змін в ринковому середовищі. (табл. 2.16)

Таблиця 2.16

Вплив економічних, екологічних і соціальних факторів на інноваційний розвиток ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021-2023 рр.

Показник	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Динаміка валового прибутку (млн. грн.)	10	12	15	2,00	3,00	20,00	25,00
Задоволеність клієнтів (%)	70	75	80	5,00	5,00	-	-
Зростання попиту на екологічні продукти (%)	10	15	20	5,00	5,00	-	-
Витрати на екологічні проекти (тис. грн)	500	700	900	200,00	200,00	40,00	28,57
Впровадження екологічних стандартів (%)	40	50	60	10,00	10,00	-	-
Зниження викидів (%)	10	15	20	5,00	5,00	-	-

Проведений аналіз впливу економічних, соціальних і екологічних факторів на інноваційний розвиток ТОВ «МБК «Єкатеринославський» за період 2021-2023 років демонструє позитивну динаміку у всіх ключових показниках.

Зокрема, динаміка валового прибутку зростає з 10 до 15 млн грн, що є важливим індикатором фінансової стабільності підприємства та його здатності інвестувати в інноваційні проекти. Абсолютне відхилення на рівні 2 млн грн між 2021 та 2022 роками і 3 млн грн між 2022 та 2023 роками свідчить про стійке зростання з темпами 20% і 25% відповідно.

Соціальні фактори також виявили позитивні зміни. Рівень задоволеності клієнтів зріс на 7,14% у 2022 році порівняно з 2021 роком і на 6,67% у 2023 році порівняно з 2022 роком, що є свідченням підвищення якості продукції та послуг, впроваджених компанією.

Важливим фактором для розвитку є зростання попиту на екологічні продукти, яке посклало 50% у 2022 році та 33,33% у 2023 році. Це відображає актуальність і необхідність екологічних інновацій на сучасному ринку, що стимулює компанію вкладати більше ресурсів в екологічні проекти.

Щодо екологічних показників, витрати на екологічні проекти зросли з 500 тис. грн у 2021 році до 900 тис. грн у 2023 році, а це свідчить про збільшення уваги до збереження навколишнього середовища. Впровадження екологічних стандартів також демонструє позитивну динаміку, збільшившись на 25% у 2022 році та на 20% у 2023 році. Важливим досягненням стало зниження викидів, яке зросло у 2022 році та в 2023 році.

Таким чином, ТОВ «МБК «Єкатеринославський» успішно поєднує економічний розвиток із соціальною відповідальністю та екологічною стійкістю, що сприяє його інноваційному зростанню та зміцненню.

Висновки до 2 розділу

1. ТОВ «Молочно-Виробничий Комплекс «Єкатеринославський» працює на ринку з 2005 року і охоплює кілька напрямків видів економічної діяльності – це розведення великої рогатої худоби молочних порід, перероблення молока, виробництво масла та сиру, надання в оренду сільськогосподарських машин і устаткування тощо. Така різноманітність видів діяльності дозволяє підприємству ефективно працювати в аграрному секторі, забезпечивши повний цикл виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, що сприяє його конкурентоспроможності на ринку.

2. Підприємство в достатній мірі забезпечено матеріально-виробничим потенціалом, який раціонально та ефективно використовує, про що свідчить фондівіддача, яка за період дослідження зросла на 34,1%, а рентабельність основного капіталу підвищилась на 4,9 відсоткових пункти. Проте, є певні проблеми з оновленням основних засобів (темпи зношення основних засобів перевищують темпи їх оновлення) та ефективністю використання оборотного капіталу (рентабельність оборотного капіталу скоротилась на 9,1 відсотковий пункт), що пояснюється нерівномірними темпами зростання прибутку та вартості оборотного капіталу.

3. Підприємство має досить потужний кадровий потенціал, який раціонально та ефективно використовується, про що свідчить продуктивність праці, яка у звітному році в порівнянні з базовим збільшилась в 3,9 рази. Крім того, на підприємстві постійно проводиться підвищення кваліфікації працівників.

4. Оцінка фінансового стану підприємства довела, що протягом періоду дослідження воно є фінансово незалежним (коефіцієнт автономії підприємства дорівнює 0,87 у звітному році), плато- та кредитоспроможним, хоча і мало певні проблеми з абсолютною ліквідністю в 2021 та 2022 роках.

5. На основі проведеного аналізу інноваційної діяльності за 2021-2023 роки було виявлено позитивну динаміку в інноваційному розвитку підприємства. Так, кількість впроваджених інноваційних проєктів зросла з 3 у 2021 році до 7 у 2023 році, а кількість нових продуктів збільшилась з 2 до 5. Витрати на інновації також демонструють зростання, досягнувши 4100 тис. грн. у 2023 році, що на 28% більше, ніж у попередньому році. Водночас економія енергоресурсів зросла з 12% до 18%, а зниження виробничих витрат становить 12%, що свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів. Кількість патентів збільшилась з 1 до 3, що підкреслює значущість інтелектуальної власності для компанії. В цілому, рентабельність інноваційних проєктів підвищилась з 10% у 2021 році до 20% у 2023 році, а час повернення інвестицій скоротився з 12 до 8 місяців.

Все вище перелічене підтверджує ефективність обраних стратегій і вказує на стабільний розвиток інноваційного потенціалу підприємства, орієнтованого на підвищення конкурентоспроможності та ефективності виробництва.

6. Проведений аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на інноваційний розвиток ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021-2023 роки, вказує на важливі зміни в ринковому середовищі та внутрішній структурі компанії. Зростання конкуренції до 40% та динаміка цін на сировину, яка зросла на 25%, підкреслюють потребу в активізації інноваційних процесів для підтримки конкурентоспроможності. Внутрішні чинники також демонструють позитивну тенденцію: кількість внутрішніх досліджень зросла на 100%, а витрати на НДДКР підвищилися на 10%.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА СТРАТЕГІЙ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ТОВ МВК «СКАТЕРИНОСЛАВСЬКИЙ»

3.1. Економічні підходи та шляхи вдосконалення інноваційного потенціалу в аграрному секторі

Економічні підходи та шляхи вдосконалення інноваційного потенціалу в аграрному секторі базуються на впровадженні сучасних технологій, які допомагають підвищенню продуктивності, оптимізації використання ресурсів та зниженню витрат. Для успішної реалізації інноваційних рішень аграрні підприємства повинні фокусуватися на таких ключових напрямках:

- автоматизація виробничих процесів;
- інвестиції у науково-дослідні розробки;
- модернізація обладнання;
- підвищення кваліфікації персоналу;
- впровадження екологічних стандартів.

Автоматизація виробничих процесів є ключовим фактором для підвищення ефективності аграрних підприємств у сучасних умовах. Вона дозволяє оптимізувати використання ресурсів, зменшити витрати, підвищити продуктивність праці та покращити якість продукції. Впровадження автоматизованих систем управління, моніторингу та контролю технологічних процесів на всіх етапах виробництва, від обробки ґрунту до збирання врожаю, забезпечує оперативне реагування на зміни в умовах виробництва та ринку. У таблиці 3.1 представлені основні напрямки автоматизації, що можуть бути застосовані в аграрному підприємстві, разом з рекомендаціями щодо їх впровадження для максимізації вигод і досягнення стійкого розвитку.

Основні напрямки автоматизації виробничих процесів в аграрному підприємстві

Напрямок автоматизації	Рекомендації
Обробіток ґрунту	Впровадження автоматизованих систем управління сільськогосподарською технікою для скорочення часу і витрат на обробіток ґрунту.
Посівні роботи	Використання автоматичних сівалок для зменшення кількості ручної праці та підвищення точності посіву.
Полив	Встановлення автоматизованих систем поливу з контролем вологості для оптимізації водних ресурсів.
Збір врожаю	Впровадження автоматизованих комбайнів та роботизованих систем збору продукції.
Зберігання та обробка продукції	Використання автоматизованих складів з контролем температури і вологості для покращення якості продукції.
Логістика	Автоматизація логістичних процесів для зниження витрат на транспортування продукції.

Автоматизація виробничих процесів стане важливою умовою підвищення ефективності аграрних підприємств. Вона забезпечує оптимізацію виробничих циклів, що призводить до зменшення витрат, покращення якості продукції та підвищення конкурентоспроможності на ринку. Завдяки впровадженню сучасних технологій аграрні підприємства зможуть значно скоротити час виконання основних технологічних операцій, підвищити точність та ефективність їх виконання.

Системи автоматизації дають змогу зменшити вплив людського фактору, що завжди виступає першопричиною помилок та неефективності в роботі. Такі зміни не лише знижують трудовитрати, але й покращують умови праці для працівників, оскільки зменшують фізичне навантаження. Окрім цього, автоматизація забезпечує більш раціональному використанню ресурсів, таких як вода, добрива та енергія, що особливо актуально у контексті сучасних екологічних викликів.

Впровадження автоматизованих систем, зокрема в таких сферах, як обробка ґрунту, посівні роботи, полив, збір врожаю, зберігання та логістика, стає необхідністю для аграрних підприємств, які прагнуть не лише вижити, а

й успішно розвиватися. Рекомендується розглядати автоматизацію як стратегічний напрямок, що дозволить аграрним підприємствам досягти стійкого розвитку, підвищити продуктивність і відповідати сучасним вимогам ринку.

Вкладення в науково-дослідні розробки та інновації буде важливо для розвитку аграрного підприємства, оскільки вони забезпечують впровадження нових технологій і методів, які підвищують ефективність виробництва. Інвестування в інновації не лише покращує конкурентоспроможність підприємства, а й забезпечує сталий розвиток аграрного сектору в умовах сучасних викликів. (табл. 3.2)

Таблиця 3.2

Інвестиції у науково-дослідні розробки та інновації в аграрному підприємстві

Напрямок інвестицій	Рекомендації
Розробка нових технологій	Інвестування у нові технології для підвищення врожайності та стійкості до кліматичних змін.
Дослідження нових сортів рослин	Фінансування наукових досліджень для розробки нових, більш продуктивних і стійких до хвороб сортів.
Оптимізація процесів переробки	Розробка і впровадження інноваційних рішень для переробки сировини з мінімальними втратами.
Підвищення енергоефективності	Інвестиції в дослідження щодо підвищення енергоефективності виробничих процесів.
Екологічні дослідження	Інвестування в екологічні проекти для покращення екологічних показників підприємства.
Цифрові рішення	Розробка та впровадження цифрових рішень для управління виробництвом і продажами.

Інвестиції у науково-дослідні розробки та інновації в аграрному підприємстві стане ключовим чинником, що впливає на його розвиток і конкурентоспроможність. Підтримка інноваційних ініціатив дозволяє не лише підвищити продуктивність, але й адаптуватися до змінюваних умов ринку та викликів, пов'язаних із кліматичними змінами. Вкладення в нові технології та дослідження відкривають нові можливості для оптимізації виробничих процесів, зменшення витрат і підвищення якості продукції.

Дослідження нових сортів рослин та їх стійкості до хвороб забезпечують аграріям доступ до більш продуктивних рішень, що, в свою чергу, підвищує загальний обсяг врожаю. Акцент на енергоефективність і екологічні дослідження сприяє зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище, що є важливим аспектом у сучасних умовах. Окрім того, впровадження цифрових рішень стає необхідним для оптимізації управлінських процесів та забезпечення швидшої реакції на зміни ринкових умов.

Модернізація обладнання на підприємстві буде важливою складовою стратегічного розвитку, що дозволяє підвищити ефективність виробничих процесів та зменшити витрати. Впровадження новітніх технологій та оновлення виробничого обладнання забезпечує підвищенню якості продукції, збільшенню обсягу виробництва та зменшенню впливу на навколишнє середовище.

Таблиця 3.3

Шляхи модернізації обладнання на підприємстві

Напрямок модернізації	Рекомендації
Технічне переоснащення	Впровадження нових видів обладнання для зменшення витрат на обслуговування та енергоспоживання.
Модернізація старих систем	Оновлення наявного обладнання для покращення його ефективності та продуктивності.
Роботизація виробничих процесів	Використання робототехніки для виконання рутинних операцій і підвищення швидкості виробництва.
Впровадження «розумних» технологій	Використання розумних систем управління для автоматичного контролю виробничих процесів.
Енергоефективні технології	Інвестування в енергоефективне обладнання для зниження споживання енергії.
Обладнання для екологічного контролю	Впровадження систем контролю викидів та відходів для підвищення екологічної безпеки виробництва.

Модернізація обладнання на підприємстві дозволяє не лише підвищити ефективність виробничих процесів, але й забезпечити стійкий розвиток в умовах сучасного ринкового середовища. Завдяки впровадженню нових технологій та оптимізації наявних ресурсів, підприємство отримує можливість зменшити експлуатаційні витрати, підвищити продуктивність та

знизити вплив на навколишнє середовище. Важливо, що модернізація обладнання не є одноразовим заходом, а передбачає постійний процес вдосконалення, який включає інвестиції у нові технології та системи, а також адаптацію до швидко змінюваних умов - це не лише допомагає зростанню конкурентоспроможності, але й забезпечує підвищення якості продукції, що в свою чергу підвищує задоволеність споживачів. В результаті, модернізація стає важливим інструментом у досягненні стратегічних цілей підприємства та його позиціонуванні на ринку.

Покращення логістики та постачання в аграрному секторі вважається критично важливим аспектом, який суттєво впливає на ефективність виробництва та конкурентоспроможність підприємств. Оптимізація цих процесів дозволяє зменшити витрати, підвищити швидкість доставки продукції та забезпечити належну якість, що, в свою чергу допомагає задоволенню потреб споживачів і підвищує загальну прибутковість аграрних підприємств (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Покращення логістики та постачання в аграрному секторі

Напрямок покращення	Рекомендації
Оптимізація маршрутів	Використання програмного забезпечення для планування та оптимізації маршрутів доставки продукції.
Впровадження систем відстеження	Застосування технологій GPS для відстеження транспорту та контролю термінів доставки.
Співпраця з логістичними компаніями	Укладання партнерських угод з логістичними компаніями для зменшення витрат на транспортування.
Автоматизація складських процесів	Впровадження автоматизованих систем управління складами для зменшення помилок і підвищення ефективності.
Використання мультимодальних перевезень	Інтеграція різних видів транспорту (залізничного, автомобільного, водного) для зменшення витрат на логістику.
Оптимізація запасів	Використання систем управління запасами для зменшення витрат на зберігання та покращення обслуговування клієнтів.

Поліпшення логістики та постачання в аграрному секторі є важливим фактором, що істотно впливає на загальну ефективність діяльності підприємств. Впровадження новітніх технологій та систем управління в

логістичних процесах дозволяє оптимізувати витрати, підвищити швидкість обслуговування і забезпечити високий рівень задоволеності споживачів. Ефективна організація логістичних процесів не тільки скорочує витрати, але і підвищує конкурентоспроможність підприємств на ринку, що в умовах сучасної економіки є особливо актуальним. Таким чином, інвестиції у вдосконалення логістичних систем можуть стати ключовими для досягнення сталого розвитку аграрних підприємств.

Впровадження екологічних стандартів стане невід'ємною складовою стратегії сталого розвитку аграрних підприємств, оскільки забезпечує баланс між економічною ефективністю і охороною навколишнього середовища. Дотримання сучасних екологічних норм дозволяє не лише знизити негативний вплив на екосистеми, але й підвищити довіру споживачів до продукції, що в свою чергу має позитивно позначитися на фінансових показниках підприємства. (табл. 3.5)

Таблиця 3.5

Впровадження екологічних стандартів

Екологічний стандарт	Рекомендації
Сертифікація ISO 14001	Отримання сертифікації ISO 14001 для впровадження ефективної екологічної політики.
Використання екологічних матеріалів	Перехід на використання матеріалів, що мають менший вплив на навколишнє середовище.
Зменшення викидів	Розробка і впровадження технологій для зменшення викидів у виробництві.
Управління відходами	Впровадження системи управління відходами, що включає повторне використання та переробку.
Програми з охорони навколишнього середовища	Залучення працівників до екологічних ініціатив та програм підвищення екологічної свідомості.
Впровадження екологічних інновацій	Інвестування в нові технології, що сприяють зменшенню негативного впливу на екологію.

Впровадження екологічних стандартів не лише підвищить відповідальність підприємства перед суспільством, але й дозволить знизити витрати на утилізацію відходів, що в свою чергу зменшить фінансові ризики та підвищить репутацію компанії.

Підвищення кваліфікації персоналу, допомагає підвищенню продуктивності та конкурентоспроможності аграрного підприємства в умовах швидко змінюваного ринкового середовища. Інвестування у навчання та розвиток співробітників не лише забезпечує адаптацію до нових технологій та процесів, але й формує команду, здатну ефективно реалізовувати інноваційні рішення та досягати стратегічних цілей підприємства. (табл. 3.6)

Таблиця 3.6

Підвищення кваліфікації персоналу

Напрямок підвищення кваліфікації	Рекомендації
Навчальні програми	Розробка навчальних програм для працівників з актуальних тем, пов'язаних з новими технологіями.
Вебінари та семінари	Організація регулярних вебінарів та семінарів з залученням експертів для підвищення обізнаності.
Практичне навчання	Забезпечення можливості стажувань і практичних занять у провідних агрокомпанії.
Мотиваційні програми	Впровадження програм мотивації для заохочення працівників до навчання і професійного розвитку.
Партнерство з навчальними закладами	Співпраця з вищими навчальними закладами та коледжами для підготовки кваліфікованих кадрів.
Оцінка кваліфікації	Регулярна оцінка знань і навичок співробітників для визначення необхідності додаткового навчання.

Підвищення кваліфікації персоналу є важливим елементом стратегічного розвитку аграрного підприємства, оскільки безпосередньо впливає на його конкурентоспроможність і ефективність. Впровадження різноманітних навчальних програм, вебінарів та семінарів дозволяє працівникам отримувати актуальні знання та навички, що відповідають сучасним вимогам галузі. Практичне навчання у провідних агрокомпаніях надає можливість застосовувати теоретичні знання на практиці, формуючи висококваліфікованих спеціалістів. Крім того, мотиваційні програми заохочують працівників до постійного саморозвитку, що в свою чергу підвищує загальний професійний рівень команди. Співпраця з навчальними закладами допомагає забезпечити підготовку кадрів, які відповідають вимогам ринку праці. Регулярна оцінка кваліфікації співробітників дозволяє

своєчасно виявляти прогалини в знаннях і визначати потреби в додатковому навчанні.

Цифрові рішення відіграють ключову роль в модернізації аграрного бізнесу, забезпечивши оптимізацію процесів, підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств. Впровадження сучасних технологій дозволяє сільськогосподарським виробникам отримувати актуальні дані, аналізувати їх і приймати обґрунтовані рішення, що, у свою чергу, сприяє постійному розвитку та поліпшенню фінансових показників. (табл. 3.7)

Таблиця 3.7

Цифрові рішення для аграрного бізнесу

Цифрове рішення	Рекомендації
ERP-системи	Впровадження ERP-систем для інтеграції всіх бізнес-процесів у єдину платформу.
Системи управління врожайми	Використання технологій для моніторингу стану рослин та прогнозування врожайності.
Платформи для онлайн-продаж	Створення онлайн-магазину для розширення каналів збуту продукції.
Аналітика даних	Впровадження систем аналітики для збору та аналізу даних про продажі, витрати та ринок.
Смарт-технології	Використання IoT (інтернет речей) для моніторингу та управління виробничими процесами.
Цифрові маркетингові стратегії	Застосування цифрових платформ для просування продукції та залучення нових клієнтів.

Впровадження цифрових рішень в аграрному бізнесі відкриває нові можливості для підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємств. Інтеграція ERP-систем дозволяє оптимізувати управлінські процеси, а технології управління урожаєм сприяють точному моніторингу і прогнозування. Створення онлайн-платформ для продажу продукції розширює ринок збуту, в той час як аналітичні системи допомагають краще зрозуміти ринкові тенденції та уподобання споживачів. Використання смарт-технологій та Інтернету речей забезпечує реальний моніторинг виробничих процесів, що призводить до зниження витрат і підвищенню якості продукції. Цифрові маркетингові стратегії, у свою чергу, допомагають ефективно

взаємодіяти з цільовою аудиторією, залучаючи нових клієнтів і підтримавши лояльність існуючих.

У сучасних умовах аграрний сектор стикається з численними викликами, що потребують впровадження інноваційних рішень для підвищення конкурентоспроможності. Крім того, запровадження нових технологій і цифрових рішень, таких як системи управління виробництвом і аналітики даних, сприяє ефективнішому використанню ресурсів та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище. Для успішної реалізації зазначених підходів необхідно зосередити увагу на підвищенні кваліфікації персоналу та розвитку інфраструктури. Лише комплексний підхід до вдосконалення інноваційного потенціалу дозволить аграрному сектору адаптуватися до змінюваних умов ринку, забезпечити стабільний розвиток та зробити значний внесок в економіку країни.

3.2. Техніко-економічне обґрунтування доцільності впровадження проєкту Smart-теплиць

Впровадження проєкту Smart-теплиць у аграрному секторі передбачає використання сучасних технологій для оптимізації процесів вирощування рослин. У рамках цього аналізу буде оцінено інвестиційні витрати, операційні витрати, доходи від реалізації продукції, рентабельність, а також екологічні аспекти. Основною метою виступає визначення економічної доцільності впровадження інновацій у тепличному господарстві в період з 2025 по 2027 рік.

Для впровадження проєкту Smart-теплиць необхідні значні інвестиційні вкладення, які охоплюють витрати на закупівлю сучасного обладнання, автоматизованих систем керування, інфраструктуру, а також навчання персоналу та інші супутні витрати. Інвестиції мають бути ретельно сплановані для забезпечення ефективної роботи Smart-теплиць, максимізації продуктивності та зниження експлуатаційних витрат. У таблиці 3.8 нижче

представлено детальну структуру інвестиційних витрат, що дозволяє оцінити обсяг необхідних ресурсів для реалізації проєкту в 2025-2027 роках.

Таблиця 3.8

Інвестиційні витрати на впровадження Smart-теплиць на 2025-2027 рр.

Показник	2025 (грн)	2026 (грн)	2027 (грн)	Загальна сума (грн)
Обладнання для теплиць	1200000	0	0	1200000
Системи автоматизації	500000	0	0	500000
Системи контролю клімату	300000	0	0	300000
Системи поливу	200000	0	0	200000
Інші витрати (монтаж, налаштування)	100000	0	0	100000
Ремонт та обслуговування	0	50000	50000	100000
Оновлення програмного забезпечення	0	0	30000	30000
Разом	2300000	50000	80000	2430000

На основі даних, наведених у таблиці, можна зробити висновок, що основні інвестиційні витрати на впровадження проєкту Smart-теплиць будуть сконцентровані у 2025 році. У цей період заплановано основні вкладення в закупівлю обладнання для теплиць, систем автоматизації, контролю клімату та поливу, що разом складає 2200000 грн. Крім того, передбачено 100000 гривень на монтаж та налаштування технологічного обладнання - це свідчить про значні одноразові витрати на початковому етапі впровадження інноваційного проєкту.

У 2026 та 2027 роках основні інвестиційні витрати знижуються, що зумовлено тим, що ці роки переважно орієнтовані на обслуговування, підтримку та оновлення технологій. У 2026 році витрати зосереджені на ремонті та обслуговуванні систем, що становить 50000 грн, а у 2027 році додатково передбачено оновлення програмного забезпечення на суму 30000 гривень та продовження ремонту, загалом 80 000 грн. Загальні інвестиційні витрати на проєкт Smart-теплиць за період 2025-2027 років складуть 2430000 гривень, що свідчить про добре структуровану інвестиційну політику з акцентом на довгострокову ефективність.

Операційні витрати на функціонування Smart-теплиць виступають важливим елементом загальної стратегії впровадження та ефективної роботи цього проєкту. Дані про витрати охоплюють період з 2025 по 2027 роки та включають різноманітні показники, пов'язані з утриманням, обслуговуванням, енергозабезпеченням та персоналом. Операційні витрати допоможуть оцінити фінансове навантаження на підприємство після впровадження технологій. (табл. 3.9)

Таблиця 3.9

Операційні витрати на функціонування Smart-теплиць на 2025-2027 рр.

Показник	2025 (грн)	2026 (грн)	2027 (грн)	Загальна сума (грн)
Електроенергія	120000	130000	140000	390000
Вода	30000	35000	40000	105000
Обслуговування систем	50000	50000	50000	150000
Заробітна плата персоналу	240000	250000	260000	750000
Інші витрати	20000	20000	20000	60000
Резерв на непередбачені витрати	10000	10000	10000	30000
Разом	480000	495000	520000	1495000

Операційні витрати на функціонування Smart-теплиць протягом 2025-2027 років демонструють поступове зростання витрат, що пов'язано із збільшенням споживання електроенергії та води, а також ростом заробітної плати персоналу. Найбільшу частку в загальній структурі витрат займає заробітна плата персоналу, що становить 750000 грн. за весь період.

Витрати на електроенергію також суттєво впливають на загальну суму, оскільки вони зростають кожного року, досягнувши 140000 грн. у 2027 році. Постійні витрати на обслуговування систем, що складають 50000 грн. щорічно, гарантують надійне функціонування всіх компонентів Smart-теплиць. Загальна сума операційних витрат за три роки становить 1495000 гривень, що відображає стабільний рівень витрат для підтримки оптимальної роботи теплиць, включаючи резерв на непередбачені витрати.

Прогнозовані доходи від реалізації продукції Smart-теплиць на 2025-2027 роки відображають очікувані результати впровадження сучасних

технологій у тепличному господарстві. Використання автоматизованих систем дозволить досягти підвищення врожайності, ефективності управління ресурсами та якості продукції, що, у свою чергу, сприятиме стабільному зростанню доходів. Очікується, що з кожним роком обсяги продажу збільшуватимуться завдяки оптимізації виробничих процесів і розширенню ринків збуту, забезпечуючи стабільний фінансовий результат. (табл. 3.10)

Таблиця 3.10

Прогнозовані доходи від реалізації продукції на 2025-2027 рр.

Продукт	Обсяги (тон/рік)	Ціна за тону (грн)	Дохід 2025 (грн)	Дохід 2026 (грн)	Дохід 2027 (грн)	Загальний дохід (грн)
Огірки	100	15000	1500000	1600000	1700000	4800000
Помідори	80	12000	960000	1000000	1100000	3060000
Зелень	50	10000	500000	550000	600000	1650000
Разом	х	х	2960000	3150000	3400000	9510000

Прогнозовані доходи від реалізації продукції Smart-теплиць на 2025-2027 роки демонструють поступове зростання прибутків від вирощування основних культур, таких як огірки, помідори та зелень. Впровадження сучасних технологій дозволить покращити якість продукції та збільшити врожайність, що позитивно вплине на доходи підприємства. Згідно з прогнозом, дохід від огірків матиме найбільший внесок, поступово збільшуючись щороку, що свідчить про стабільний попит і високу рентабельність цієї культури. Схожа тенденція спостерігається і щодо інших культур, таких як помідори та зелень, що забезпечує загальний дохід у розмірі 9510000 грн. за три роки. Такий результат вказує на ефективність інвестицій у Smart-теплиці та перспективи подальшого розширення виробничих потужностей.

Оцінка окупності проєкту Smart-теплиць на 2025-2027 роки виступає важливим етапом для визначення економічної доцільності впровадження цього інноваційного рішення. Аналіз співвідношення інвестиційних та операційних витрат з прогнозованими доходами дає змогу оцінити терміни окупності проєкту та його прибутковість у майбутньому. Таблиця 3. 11

допоможе візуалізувати динаміку повернення вкладених коштів, що дозволить зробити обґрунтовані висновки щодо стійкості проекту та його перспектив розвитку у найближчі роки.

Таблиця 3.11

Окупність проекту на 2025-2027 рр.

Показник	Значення (грн)
Загальні інвестиційні витрати	2430000
Загальні операційні витрати	1495000
Загальний дохід	9510000
Чистий прибуток за проектом	5585000
Окупність (років)	1,42

Проект Smart-теплиць демонструє високу економічну ефективність та швидку окупність. Загальні інвестиційні витрати на його впровадження складають 2430000 грн, а операційні витрати за період 2025-2027 років - 1495000 грн. Прогнозований дохід за цей же період становить 9510000 грн., що дає змогу отримати чистий прибуток у розмірі 5585000 грн. Окупність проекту досягається трохи менше двох років (1,42 року), що свідчить про його високу рентабельність та потенціал для подальшого масштабування й розвитку.

Для об'єктивної оцінки ефективності впровадження Smart-теплиць важливо порівняти їх з традиційними теплицями - це дозволить виявити переваги інноваційних технологій щодо витрат, доходів і рентабельності. Аналіз покаже, наскільки Smart-теплиці випереджають традиційні в аспектах економічної доцільності, швидкості окупності та прибутковості, зокрема у використанні ресурсів, обсягах продукції та прибутку за три роки функціонування. (табл. 3.12)

Порівняння Smart-теплиць з традиційними теплицями за основними параметрами демонструє значні переваги інноваційної технології.

Порівняння Smart-теплиць з традиційними теплицями

Параметр	Smart-теплиці	Традиційні теплиці
Витрати на енергію, грн.	120000	200000
Витрати на воду, грн.	30000	60000
Продуктивність (т/га)	25	15
Загальний дохід, грн.	9510000	5000000
Зменшення викидів CO ₂	50	-
Екологічна чистота	Висока	Середня
Окупність (років)	1,42	2,5

– по-перше, Smart-теплиці мають значно нижчі витрати на енергію та воду, що свідчить про їхню ефективність у використанні ресурсів;

– по-друге, продуктивність Smart-теплиць досягає 25 тон на гектар, що майже на 67% більше, ніж у традиційних теплиць, де цей показник становить лише 15 тон на гектар.

Окупність інвестицій у Smart-теплиці є вражаюче короткою - лише 1,42 року, у порівнянні з 2,5 роками для традиційних теплиць. Загальний дохід від реалізації продукції в Smart-теплицях перевищує 9,51 мільйона гривень, тоді як традиційні теплиці генерують лише 5 мільйонів гривень. Важливим аспектом вважається також зменшення викидів CO₂ на 50%, що підкреслює екологічну спрямованість Smart-теплиць. У цілому, результати свідчать про те, що Smart-теплиці є не тільки економічно вигідними, але й більш екологічно чистими порівняно з традиційними методами ведення агробізнесу.

Аналіз ризиків - важливий етап у плануванні та реалізації проекту впровадження Smart-теплиць на 2025-2027 роки. У сучасному аграрному бізнесі, особливо в контексті нових технологій, існує безліч факторів, які можуть вплинути на ефективність та рентабельність проекту. Важливо ідентифікувати потенційні ризики, які можуть виникнути в процесі реалізації, та розробити стратегії їх мінімізації. У таблиці 3.13 представлено ключові ризики, їх можливі наслідки, ймовірність виникнення та рекомендації щодо управління ними. Даний аналіз дозволить краще

підготуватися до викликів, з якими можуть зіткнутися Smart-теплиці, і забезпечити стабільність та успіх проєкту в умовах невизначеності.

Таблиця 3.13

Аналіз ризиків на 2025-2027 рр.

Ризик	Вірогідність (1-5)	Вплив (1-5)	Загальний бал (1-25)
Зміна цін на енергію	3	4	12
Технічні збої в обладнанні	2	5	10
Погодні умови	4	3	12
Конкуренція	3	4	12
Відсутність кваліфікованого персоналу	3	5	15

Проведений аналіз ризиків для впровадження проєкту Smart-теплиць на 2025-2027 роки виявив ряд суттєвих загроз, які впливають на його успіх. Ризики, пов'язані зі зміною цін на енергію та погодними умовами, отримали високий загальний бал, що свідчить про їхню значущість - це підкреслює важливість моніторингу ринкових тенденцій та адаптації стратегії управління ресурсами, щоб зменшити негативний вплив на фінансові показники проєкту.

Технічні збої в обладнанні та конкуренція також мають вагомий вплив, хоча їхня ймовірність виникнення оцінюється дещо нижче - це вказує на необхідність забезпечення якісного технічного обслуговування та регулярного оновлення технологій для збереження конкурентоспроможності. Найбільший ризик виявлено у відсутності кваліфікованого персоналу, що суттєво впливає на ефективність роботи Smart-теплиць. У цьому контексті важливо зосередитися на підвищенні кваліфікації працівників і залученні фахівців для забезпечення успішної реалізації проєкту. Загалом, розробка стратегій управління ризиками є критично важливою для збереження стабільності та досягнення поставлених цілей проєкту.

Впровадження Smart-теплиць на період 2025-2027 років не лише має на меті підвищення економічної ефективності аграрного виробництва, але й значно сприяє поліпшенню екологічної ситуації - ці сучасні технології дозволяють зменшити витрати ресурсів, підвищити продуктивність і знизити

негативний вплив на навколишнє середовище. У таблиці 3.14 представлені основні екологічні переваги Smart-теплиць, що демонструють їхню роль у сталому розвитку аграрного сектору, зокрема, зменшення викидів парникових газів, раціональне використання води та енергії, а також забезпечення високої якості продукції - ці фактори роблять Smart-теплиці не лише економічно вигідним, але й екологічно обґрунтованим вибором для сучасного агровиробництва.

Таблиця 3.14

Екологічні переваги Smart-теплиць

Параметр	Значення
Зменшення викидів CO ₂	50%
Споживання води	-30%
Використання відновлювальних джерел енергії	40%
Екологічно чиста продукція	100%
Стереотипи про традиційне землеробство	75% покращення
Підтримка біорізноманіття	Висока

Smart-теплиці забезпечують значні екологічні переваги, такі як зменшення викидів CO₂, зниження споживання води та використання відновлювальних джерел енергії - ці фактори сприяють підвищенню якості продукції та зменшенню негативного впливу на довкілля.

Порівняння продуктивності Smart-теплиць і традиційних теплиць є важливим для оцінки ефективності новітніх технологій у аграрному секторі. Smart-теплиці, завдяки використанню сучасних систем автоматизації, контролю клімату та інтелектуальних технологій, здатні значно підвищити продуктивність вирощування рослин у порівнянні з традиційними методами. У представленій таблиці 3.15 наведено ключові показники продуктивності обох типів теплиць, що дозволяють проаналізувати їхні переваги та недоліки. Дане порівняння допоможе визначити економічну доцільність інвестицій у Smart-теплиці в контексті підвищення загальної продуктивності аграрного виробництва.

Порівняння продуктивності Smart-теплиць і традиційних теплиць

Параметр	Smart-теплиці	Традиційні теплиці
Виробництво огірків (т/рік)	100	60
Виробництво помідорів (т/рік)	80	50
Виробництво зелені (т/рік)	50	25
Середня врожайність (т/га)	25	15
Час збору врожаю (дні)	60	90

Проведений аналіз продуктивності Smart-теплиць у порівнянні з традиційними теплицями демонструє значні переваги новітніх технологій у вирощуванні сільськогосподарських культур. Згідно з представленими даними, Smart-теплиці забезпечують значно більші обсяги виробництва для огірків, помідорів та зелені, що свідчить про їхню високу ефективність. Наприклад, виробництво огірків у Smart-теплицях досягає 100 тон, що на 40 тон більше, ніж у традиційних теплицях.

Середня врожайність на гектар у Smart-теплицях становить 25 тон, що також перевищує показник традиційних теплиць (15 тон). Важливим аспектом виступає також скорочення часу збору врожаю — Smart-теплиці потребують всього 60 днів, в той час як традиційні методи займають 90 днів - це не лише підвищує загальну продуктивність, але й оптимізує трудозатрати.

У таблиці 3.16 представлені ключові економічні показники ефективності Smart-теплиць за період 2025-2027 років - ці показники відображають фінансову доцільність та продуктивність впроваджених технологій у сільському господарстві. Серед основних аспектів, які будуть проаналізовані, – це загальні доходи, витрати, чистий прибуток та рентабельність інвестицій - ці дані дозволять оцінити, наскільки ефективно реалізується проєкт Smart-теплиць і яким чином він вплине на економічний стан аграрного сектору. Результати аналізу допоможуть приймати зважені рішення щодо подальшого розвитку аграрного бізнесу в умовах сучасних економічних викликів.

Економічні показники ефективності проєкту на 2025-2027 рр.

Показник	2025	2026	2027
Валовий дохід, грн.	2960000	3150000	3400000
Чистий прибуток від операційної діяльності, грн.	2480000	2655000	2880000
Рентабельність продаж, %	83,9	84,3	84,6

Проведений аналіз економічних показників ефективності Smart-теплиць за період 2025-2027 років демонструє позитивну динаміку розвитку проєкту. Валовий дохід щорічно зростає, починаючи з 2,96 мільйона гривень у 2025 році і досягаючи 3,4 мільйона гривень у 2027 році. Даний ріст свідчить про успішність реалізації продуктів та ефективність обраної бізнес-моделі. Операційні витрати також поступово збільшуються, однак зростання чистого прибутку вважається значнішим, що вказує на високу рентабельність проєкту. Рентабельність, що варіюється від 83,9% у 2025 році до 84,6% у 2027 році, підтверджує фінансову стійкість і привабливість інвестицій у Smart-теплиці. Отже, впровадження даного проєкту забезпечує не лише економічні вигоди, а й відкриває перспективи для подальшого розвитку аграрного сектору.

SWOT-аналіз проєкту Smart-теплиць на 2025-2027 роки дозволяє всебічно оцінити його сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози, які можуть вплинути на реалізацію проєкту. Даний інструмент аналізу є важливим для виявлення ключових аспектів, що визначають успішність інвестицій у сучасні агротехнології. В рамках SWOT-аналізу розглянемо внутрішні фактори, такі як сильні і слабкі сторони проєкту, а також зовнішні чинники, які можуть створити можливості для розвитку або загрози для його реалізації - це допоможе сформулювати стратегію, спрямовану на максимізацію позитивних впливів і мінімізацію ризиків, що виникають у процесі функціонування Smart-теплиць. (табл. 3.17)

Результати SWOT-аналізу проєкту Smart-теплиць на 2025-2027 рр.

Параметр	Опис
Сильні сторони	Висока продуктивність, низькі витрати на енергію, екологічність.
Слабкі сторони	Високі початкові інвестиції, залежність від технологій.
Можливості	Розширення на нові ринки, впровадження нових технологій.
Загрози	Конкуренція з боку традиційних виробників, зміна законодавства.

SWOT-аналіз підтверджує конкурентні переваги проєкту Smart-теплиць. Сильні сторони та можливості можуть бути використані для подальшого розвитку, тоді як слабкі сторони та загрози потребують стратегічного управління.

Прогнозування попиту на продукцію Smart-теплиць на 2025-2027 роки є ключовим елементом для ефективного управління виробництвом та планування бізнес-стратегії. Урахування факторів, які впливають на попит, таких як споживчі переваги, сезонність, економічні умови та конкурентне середовище, дозволяє підприємству адаптувати свої виробничі процеси та маркетингові стратегії - це прогнозування допомагає не лише виявити потенційні обсяги продажу, але й підготуватися до змін у споживчому попиті, що може виникнути внаслідок зовнішніх впливів. Отже, на основі цього прогнозу компанія зможе розробити оптимальні стратегії для задоволення потреб ринку та забезпечення стабільного фінансового зростання. (табл. 3.18)

Таблиця 3.18

Прогнозування попиту на продукцію Smart-теплиць на 2025-2027 рр.

Параметр	2025 (грн)	2026 (грн)	2027 (грн)
Загальний попит	3000000	3200000	3400000
Частка Smart-теплиць, %	30	35	40
Потенційний дохід	900000	1120000	1360000

Прогнозування попиту на продукцію Smart-теплиць на 2025-2027 роки демонструє позитивну динаміку, що відображає зростання як загального попиту, так і частки Smart-теплиць на ринку. Згідно з прогнозом, загальний попит на продукцію зростає з 3000000 грн у 2025 році до 3400000 грн у 2027

році. Водночас, частка Smart-теплиць у загальному попиті збільшиться з 30% до 40% - це свідчить про зростаючий інтерес споживачів до інноваційних рішень у сільському господарстві та перевагу технологічно просунутих продуктів. Потенційний дохід від продажу продукції Smart-теплиць також має тенденцію до зростання, з 900000 грн у 2025 році до 1360000 грн у 2027 році. Таким чином, дані прогнози свідчать про високий потенціал розвитку проекту Smart-теплиць, що робить його привабливим для інвестицій і подальшого впровадження на ринок.

Витрати на навчання персоналу є важливим аспектом впровадження проекту Smart-теплиць, оскільки кваліфіковані працівники є запорукою ефективності функціонування сучасних технологій. У період з 2025 по 2027 роки передбачається значне вкладення в навчання та підвищення кваліфікації персоналу, що дозволить забезпечити високий рівень обслуговування, оперативності та інноваційності в управлінні теплицями. Програму навчання заплановано так, щоб вона охоплювала основи роботи з новими технологіями, системами автоматизації та контролю клімату, а також специфічні аспекти ведення агробізнесу в умовах сучасних ринкових викликів - це сприятиме не лише підвищенню продуктивності праці, а й забезпеченню конкурентоспроможності проекту на аграрному ринку. (табл. 3.19)

Таблиця 3.19

Витрати на навчання персоналу на 2025-2027 рр.

Параметр	2025	2026	2027
Кількість працівників, осіб	10	12	15
Витрати на навчання (грн)	200000	250000	300000

Витрати на навчання персоналу в рамках проекту Smart-теплиць на період 2025-2027 років демонструють чітку тенденцію до зростання, що свідчить про зобов'язання компанії до розвитку кадрового потенціалу. У 2025 році заплановано витратити 200000 грн на навчання 10 працівників, що вже надає основи для формування команди, здатної ефективно управляти

сучасними технологіями. У 2026 році витрати зростуть до 250000 грн, оскільки кількість працівників збільшиться до 12, що відображає потребу в більшій кількості спеціалістів для підтримки розширення виробництва. У 2027 році, з подальшим збільшенням до 15 працівників, витрати на навчання досягнуть 300000 грн – це свідчить про зростаючу важливість підвищення кваліфікації та адаптації працівників до нових умов роботи. Загалом, інвестиції в навчання персоналу не лише покращують продуктивність праці, але й забезпечують конкурентні переваги проєкту на аграрному ринку, що, в свою чергу, позитивно вплине на результати його діяльності.

Оцінка впливу впровадження Smart-теплиць на соціально-економічний розвиток регіону в період з 2025 по 2027 рік є важливим аспектом аналізу цього проєкту. Smart-теплиці не лише забезпечують підвищення продуктивності сільського господарства, але й сприяють створенню нових робочих місць, розвитку інфраструктури та впровадженню сучасних технологій. Вплив проєкту на соціально-економічні показники регіону можна оцінити через кількість створених робочих місць, зростання доходів населення, покращення екологічної ситуації та підтримку місцевих підприємців. (табл. 3.20)

Таблиця 3.20

**Оцінка впливу на соціально-економічний розвиток регіону
на 2025-2027 рр.**

Показник	Значення
Нові робочі місця	15
Зростання місцевого доходу, грн.	1000000
Вплив на місцеві підприємства	Позитивний
Партнерство з освітніми закладами	Так

Загалом, впровадження Smart-теплиць представляє собою значний крок вперед у розвитку сучасного сільського господарства, поєднуючи в собі економічну ефективність, екологічні переваги та соціальний вплив. Перш за все, економічна ефективність проєкту виявляється у значному зростанні продуктивності, рентабельності та зниженні витрат на енергію, що,

безумовно, позитивно вплине на фінансові результати. Екологічні переваги, такі як зменшення викидів CO₂ і використання відновлювальних джерел енергії, сприятимуть поліпшенню загальної екологічної ситуації в регіоні. Соціальний вплив проєкту полягає у створенні нових робочих місць та підвищенні доходів населення, що також сприятиме розвитку місцевих підприємств. Водночас, важливо впровадити ефективні заходи для управління ризиками, зокрема для мінімізації впливу коливань цін на енергію та невизначеності попиту. Прогнозування попиту на продукцію Smart-теплиць вказує на зростаючу популярність нових технологій у сільському господарстві, що робить проєкт ще більш перспективним.

Впровадження проєкту Smart-теплиць не лише відповідає сучасним вимогам аграрного сектору, але й приносить численні вигоди для агро виробників. (табл. 3.21)

Таблиця 3.21

Вигоди впровадження Smart-теплиць

Позиція	Опис	Переваги	Потенційний ефект	Вартість (грн)
1. Зниження витрат на енергію	Використання енергоефективних систем освітлення та обігріву	Зменшення споживання енергії	Економія до 30%	300000
2. Оптимізація водоспоживання	Системи крапельного зрошення з автоматичним контролем	Економія води до 50%	Зменшення витрат на водопостачання	150000
3. Підвищення врожайності	Використання датчиків для моніторингу умов вирощування	Збільшення обсягів продукції до 20%	Збільшення доходів	200000
4. Покращення якості продукції	Моніторинг стану рослин та автоматизація догляду	Зростання стандартів якості до 15%	Підвищення конкурентоспроможності	100000
5. Зменшення трудових витрат	Автоматизація процесів вирощування	Скорочення потреби в ручній праці до 40%	Зниження витрат на заробітну плату	250000

Впровадження проекту Smart-теплиць демонструє значний потенціал для оптимізації агровиробництва та забезпечення сталого розвитку підприємств у цій галузі. Використання енергоефективних систем освітлення та обігріву дозволяє зменшити витрати на енергію, що, в свою чергу, може призвести до значної економії. За рахунок цього підприємства можуть зосередитися на розвитку інших аспектів бізнесу, покращуючи загальну фінансову стійкість. Зниження споживання енергії до 30% створює не лише економічний ефект, але й позитивно впливає на екологічну ситуацію, зменшуючи викиди вуглецю та споживання природних ресурсів.

Крім того, інтеграція систем крапельного зрошення з автоматичним контролем може істотно підвищити ефективність використання води. Економія до 50% витрат на водопостачання дозволяє підприємствам не лише зменшити витрати, але й забезпечити стабільне зростання урожайності - ці системи дозволяють краще контролювати вологість ґрунту та забезпечувати оптимальні умови для росту рослин, що позитивно впливає на загальні обсяги продукції.

Головною перевагою проекту стане підвищення врожайності, яке досягається за рахунок використання сучасних датчиків для моніторингу умов вирощування. Завдяки цим технологіям агровиробники отримують можливість точно оцінювати потреби рослин і вчасно реагувати на зміни в умовах навколишнього середовища. Збільшення обсягів продукції на 20% стає реальним результатом, що значно підвищує дохідність підприємства.

Також варто звернути увагу на покращення якості продукції. Завдяки моніторингу стану рослин та автоматизації догляду, підприємства можуть забезпечити високі стандарти якості, що, безсумнівно, підвищує конкурентоспроможність на ринку. Зростання стандартів якості продукції на 15% може відкрити нові ринки збуту та зміцнити позиції компанії серед конкурентів.

Не менш важливою стане автоматизація процесів вирощування, яка дозволяє зменшити трудові витрати. Скорочення потреби в ручній праці на

40% сприяє зниженню витрат на заробітну плату, що критично важливо для підвищення ефективності бізнесу. Успішне впровадження таких рішень дозволяє компаніям не лише зекономити ресурси, але й спрямувати їх на інноваційний розвиток та покращення технологічних процесів.

Узагальнюючи вищезазначене, впровадження Smart-теплиць не тільки забезпечує економічну вигоду, але й впливає на екологічну складову агровиробництва. Даний проект може стати основою для сталого розвитку, яке відповідає сучасним вимогам ринку, технологічним досягненням і тенденціям щодо збереження природних ресурсів.

Висновки до 3 розділу

1. Проведені дослідження довели, що вдосконалення інноваційного потенціалу аграрного сектору буде ключовим фактором для підвищення конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах. Інвестиції в автоматизацію виробничих процесів, науково-дослідні розробки, модернізацію обладнання та поліпшення логістики сприятимуть оптимізації витрат та підвищенню продуктивності. Зокрема, впровадження автоматизованих систем може скоротити витрати на 15-20%, підвищуючи продуктивність праці на 30-40%. Інноваційні рішення в аграрному секторі, в тому числі нові технології та методи, забезпечать адаптацію до змінюваних умов ринку і викликів, пов'язаних з кліматичними змінами, сприяючи сталому розвитку галузі.

2. Підвищення кваліфікації персоналу в аграрному секторі також критично важливий для забезпечення конкурентоспроможності та стійкого розвитку підприємства. Згідно з дослідженнями, агрокомпанії, які інвестують у навчання своїх працівників, демонструють на 25% вищі показники продуктивності та ефективності. Так, компанії, що впровадили програми стажувань та практичного навчання, збільшили рівень задоволеності працівників на 30%, що позитивно вплинуло на зниження плинності кадрів.

Впровадження цифрових рішень, таких як ERP-системи, дозволило підприємствам оптимізувати витрати до 20%, а використання технологій управління врожайми забезпечило збільшення врожайності на 15%.

3. З метою посилення інноваційного потенціалу підприємства йому пропонується впровадити інвестиційно-інноваційний проєкт Smart-теплиць протягом 2025-2027 років, який демонструє значну економічну доцільність завдяки прогнозованому чистому прибутку в розмірі 5585000 грн. при загальних інвестиційних витратах у 2430000 грн. та операційних витратах у 1495000 грн. Окупність проєкту складає лише 1,42 року, що свідчить про його високу рентабельність. Порівняння з традиційними теплицями підтверджує переваги Smart-теплиць у використанні ресурсів, збільшенні обсягу продукції та доходів, що робить цей проєкт перспективним для подальшого масштабування та розвитку в аграрному секторі.

4. Впровадження Smart-теплиць має значні переваги в порівнянні з традиційними теплицями, зокрема у зниженні витрат на енергію та воду, підвищенні продуктивності та скороченні часу збору врожаю. Економічні показники свідчать про високу рентабельність інвестицій, а екологічні переваги, такі як зменшення викидів CO₂ та раціональне використання ресурсів, підкреслюють внесок Smart-теплиць у сталий розвиток аграрного сектору. З огляду на всі ці фактори, реалізація проєкту Smart-теплиць у 2025-2027 роках не лише економічно обґрунтована, але й суттєво сприятиме поліпшенню екологічної ситуації.

5. Впровадження Smart-теплиць у період 2025-2027 років має значний позитивний вплив на соціально-економічний розвиток регіону, зокрема шляхом створення 15 нових робочих місць та збільшення місцевого доходу на 1000000,0 грн. Позитивний вплив на місцеві підприємства та партнерство з освітніми закладами підкреслюють інтеграцію проєкту в соціальну структуру регіону. Загалом, реалізація Smart-теплиць забезпечить не лише економічну вигоду через зменшення витрат на енергію і воду, але й

екологічні переваги завдяки скороченню викидів CO₂, що сприятиме сталому розвитку аграрного сектору.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. У сучасних умовах розвитку аграрного сектора особливо важливим вважається формування та вдосконалення інноваційних можливостей аграрних підприємств. Теоретичні основи цього процесу охоплюють комплексний підхід до оцінки інноваційного потенціалу, що включає як внутрішні, так і зовнішні чинники, що впливають на інноваційну діяльність. Важливими аспектами виступає забезпечення належного фінансування, впровадження нових технологій, розвиток людського капіталу та ефективна організація управлінських процесів. Інноваційні можливості аграрних підприємств визначаються не лише наявними ресурсами, але й здатністю адаптуватися до змін в ринковому середовищі та реагувати на виклики сучасності.

2. Методичні засади оцінювання інноваційного потенціалу підприємств аграрного сектору полягають у системному підході до аналізу даних, що дозволяє створити інтегральний показник, який відображає різноманітні аспекти інноваційної діяльності. Важливим елементом цього процесу виступає вибір адекватних індикаторів, які не лише відображають поточний стан інноваційного потенціалу, а й забезпечують можливість моніторингу його змін у динаміці. Систематичний аналіз, що базується на статистичних даних та експертних оцінках, дає змогу сформувати чітке уявлення про сильні та слабкі сторони аграрних підприємств у контексті інноваційного розвитку.

3. Теоретичні основи формування та вдосконалення інноваційних можливостей аграрних підприємств, в поєднанні з методичними засадними для оцінювання їх потенціалу, створюють необхідну базу для ефективного управління інноваційними процесами - це, в свою чергу, забезпечує підвищення конкурентоспроможності підприємств, їх здатності впроваджувати нові технології, що критично важливо для стійкого розвитку аграрного сектору в умовах сучасної економіки.

4. ТОВ «Молочно-Виробничий Комплекс «Єкатеринославський» працює на ринку з 2005 року і охоплює кілька напрямків видів економічної діяльності – це розведення великої рогатої худоби молочних порід, перероблення молока, виробництво масла та сиру, надання в оренду сільськогосподарських машин і устаткування тощо. Така різноманітність видів діяльності дозволяє підприємству ефективно працювати в аграрному секторі, забезпечивши повний цикл виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, що сприяє його конкурентоспроможності на ринку.

5. Підприємство в достатній мірі забезпечено матеріально-виробничим потенціалом, який раціонально та ефективно використовує, про що свідчить фондоддача, яка за період дослідження зросла на 34,1%, а рентабельність основного капіталу підвищилась на 4,9 відсоткових пункти. Проте, є певні проблеми з оновленням основних засобів (темпи зношення основних засобів перевищують темпи їх оновлення) та ефективністю використання оборотного капіталу (рентабельність оборотного капіталу скоротилась на 9,1 відсотковий пункт), що пояснюється нерівномірними темпами зростання прибутку та вартості оборотного капіталу.

6. Підприємство має досить потужний кадровий потенціал, який раціонально та ефективно використовується, про що свідчить продуктивність праці, яка у звітному році в порівнянні з базовим збільшилась в 3,9 рази. Крім того, на підприємстві постійно проводиться підвищення кваліфікації працівників.

7. Оцінка фінансового стану підприємства довела, що протягом періоду дослідження воно є фінансово незалежним (коефіцієнт автономії підприємства дорівнює 0,87 у звітному році), плато- та кредитоспроможним, хоча і мало певні проблеми з абсолютною ліквідністю в 2021 та 2022 роках.

8. На основі проведеного аналізу інноваційної діяльності за 2021-2023 роки було виявлено позитивну динаміку в інноваційному розвитку підприємства. Так, кількість впроваджених інноваційних проєктів зросла з 3

у 2021 році до 7 у 2023 році, а кількість нових продуктів збільшилась з 2 до 5. Витрати на інновації також демонструють зростання, досягнувши 4100 тис. грн. у 2023 році, що на 28% більше, ніж у попередньому році. Водночас економія енергоресурсів зростає з 12% до 18%, а зниження виробничих витрат становить 12%, що свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів. Кількість патентів збільшилась з 1 до 3, що підкреслює значущість інтелектуальної власності для компанії. В цілому, рентабельність інноваційних проєктів підвищилась з 10% у 2021 році до 20% у 2023 році, а час повернення інвестицій скоротився з 12 до 8 місяців.

Все вище перелічене підтверджує ефективність обраних стратегій і вказує на стабільний розвиток інноваційного потенціалу підприємства, орієнтованого на підвищення конкурентоспроможності та ефективності виробництва.

9. Проведений аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на інноваційний розвиток ТОВ «МВК «Єкатеринославський» за 2021-2023 роки, вказує на важливі зміни в ринковому середовищі та внутрішній структурі компанії. Зростання конкуренції до 40% та динаміка цін на сировину, яка зростає на 25%, підкреслюють потребу в активізації інноваційних процесів для підтримки конкурентоспроможності. Внутрішні чинники також демонструють позитивну тенденцію: кількість внутрішніх досліджень зростає на 100%, а витрати на НДДКР підвищилися на 10%.

10. Проведені дослідження довели, що вдосконалення інноваційного потенціалу аграрного сектору буде ключовим фактором для підвищення конкурентоспроможності підприємств у сучасних умовах. Інвестиції в автоматизацію виробничих процесів, науково-дослідні розробки, модернізацію обладнання та поліпшення логістики сприятимуть оптимізації витрат та підвищенню продуктивності. Зокрема, впровадження автоматизованих систем може скоротити витрати на 15-20%, підвищуючи продуктивність праці на 30-40%. Інноваційні рішення в аграрному секторі, в тому числі нові технології та методи, забезпечать адаптацію до змінюваних

умов ринку і викликів, пов'язаних з кліматичними змінами, сприяючи сталому розвитку галузі.

11. Підвищення кваліфікації персоналу в аграрному секторі також критично важливий для забезпечення конкурентоспроможності та стійкого розвитку підприємства. Згідно з дослідженнями, агрокомпанії, які інвестують у навчання своїх працівників, демонструють на 25% вищі показники продуктивності та ефективності. Так, компанії, що впровадили програми стажувань та практичного навчання, збільшили рівень задоволеності працівників на 30%, що позитивно вплинуло на зниження плинності кадрів. Впровадження цифрових рішень, таких як ERP-системи, дозволило підприємствам оптимізувати витрати до 20%, а використання технологій управління врожайми забезпечило збільшення врожайності на 15%.

12. З метою посилення інноваційного потенціалу підприємства йому пропонується впровадити інвестиційно-інноваційний проєкт Smart-теплиць протягом 2025-2027 років, який демонструє значну економічну доцільність завдяки прогнозованому чистому прибутку в розмірі 5585000 грн. при загальних інвестиційних витратах у 2430000 грн. та операційних витратах у 1495000 грн. Окупність проєкту складає лише 1,42 року, що свідчить про його високу рентабельність. Порівняння з традиційними теплицями підтверджує переваги Smart-теплиць у використанні ресурсів, збільшенні обсягу продукції та доходів, що робить цей проєкт перспективним для подальшого масштабування та розвитку в аграрному секторі.

13. Впровадження Smart-теплиць має значні переваги в порівнянні з традиційними теплицями, зокрема у зниженні витрат на енергію та воду, підвищенні продуктивності та скороченні часу збору врожаю. Економічні показники свідчать про високу рентабельність інвестицій, а екологічні переваги, такі як зменшення викидів CO₂ та раціональне використання ресурсів, підкреслюють внесок Smart-теплиць у сталий розвиток аграрного сектору. З огляду на всі ці фактори, реалізація проєкту Smart-теплиць у 2025-

2027 роках не лише економічно обґрунтована, але й суттєво сприятиме поліпшенню екологічної ситуації.

14. Впровадження Smart-теплиць у період 2025-2027 років має значний позитивний вплив на соціально-економічний розвиток регіону, зокрема шляхом створення 15 нових робочих місць та збільшення місцевого доходу на 1000000,0 грн. Позитивний вплив на місцеві підприємства та партнерство з освітніми закладами підкреслюють інтеграцію проекту в соціальну структуру регіону. Загалом, реалізація Smart-теплиць забезпечить не лише економічну вигоду через зменшення витрат на енергію і воду, але й екологічні переваги завдяки скороченню викидів CO₂, що сприятиме сталому розвитку аграрного сектору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк О.І., Шевчук Я.І. Вплив інноваційних процесів на підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2023. Вип. № 1. С. 30 – 47
2. Бацуровська І.В., Кашина Г.С., Макієвський О.І. Підготовка фахівців в умово інноваційних викликів: адаптація професійної освіти до сучасного ринку праці. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. Вип. № 96 (7). С. 807 – 821
3. Бубенко П.Т., Глухарев С.М., Димченко О.В. Фінансова безпека інноваційного бізнесу як фактор економічного розвитку: монографія. 2021. Харків: ХНх У ім. О. М. Бекетова. 164 с.
4. Ведерніков М.Д., Волянська-Савчук Л.В., Чернушкіна О.О., Базалійська Н.П. Цифрова трансформація у сфері ІТ-процесів: напрями, проблеми та можливості. *Економічні науки*. 2022. Вип. № 66. С. 39 – 48
5. Виклюк М., Сичак О. Формування конкурентних переваг туристичного підприємства в умовах динамічних змін середовища. *Трансформація готельно-ресторанного бізнесу в кризових умовах*. 2023. С. 112 – 115
6. Вороніна В., Клименчукова Н. Інноваційний розвиток: етапи, теорії, тенденції. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2021. Вип. № 46. С. 13-24
7. Грач С. В. Підвищення ефективності комерціалізації інноваційної продукції шляхом організації венчурного бізнесу. *Академічні візії*. 2023. Вип. № 22. 9 с.
8. Грицаєнко М.І., Грицаєнко Г.І. Індикатори інвестиційно-інноваційної діяльності в торговельному підприємстві. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти*. 2020. С. 494 – 497

9. Єпіфанова І.Ю., Гладка Д.О. Методичні підходи до оцінювання інноваційного потенціалу підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2022. Вип. № 3. С. 152 – 158
10. Котвицька Н. Методичні підходи до аналізу і оцінювання інноваційного потенціалу підприємств агропродовольчої сфери. *Економічні науки*. 2022. С. 247 – 255
11. Котвицька Н. Методологічні засади дослідження інноваційної моделі розвитку та інноваційного потенціалу агропродовольчої сфери. *Bulletin of Sumy National Agrarian University*. 2022. Вип. № 1 (91). С. 67-73.
12. Крайнюченко О.Ф., Попович В.М. Роль інновацій у формуванні конкурентних переваг в г. *Innovative development of science, technology and education*. 2024. С. 338 – 343
13. Лизогуб А.О. Синергетична модель організаційно-економічного механізму інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств. *Наукові перспективи*. 2024. Вип. № 2 (44). С. 772 – 783
14. Лисак О.І., Тебенко В.М., Андрєєва Л.О. Інноваційні методи інтернет-торгівлі. *Економічні науки*. 2020. Вип. № 2 (42). С. 83 – 91
15. Лобунець Т. В., Мединська Т. І., Рейкін В. С. Аналіз ризиків інноваційних проєктів в українському менеджменті та маркетингу: стратегічні аспекти. *Академічні візії*. 2024. Вип. № 28. 13 с.
16. Микитюк П.П. Інноваційний розвиток підприємства: підруч. Тернопіль: ЗУНУ. 2023. 320 с.
17. Оу В. Методичні напрямки та заходи реалізації формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком корпоративних інтеграційних об'єднань. *Вісник економічної науки України*. 2023. Вип. № 2 (45). С. 177-186.
18. Петриняк У.Я. Система управління та конкурентоспроможність бізнес-структур в умовах глобалізації. 2023. С. 225 – 246

19. Піщенко О. Стратегії цифрового аграрного сектору в умовах в 'екологоекономічної безпеки. *Економічні науки. Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. Вип. № 5. Том 1. С. 303 – 310

20. Пузирьова П.В. Теоретико – методичні аспекти оцінювання інноваційного потенціалу як інтегрованої системи інноваційного розвитку підприємства. *Advancing in research and education*. 2020. С. 116 – 122

21. Смукла О. Формування інноваційного потенціалу сільськогосподарських підприємств. інновації та інноваційна діяльність. 2020. С. 45 – 54

22. Станіславик О.В., Коваленко О.М. Роль стратегічного менеджменту в діяльності промислового підприємства. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. Вип. № 8 (26). С. 163 – 178

23. Чміль А.В., Бабичук Д.М. Шелест Є.О. Особливості управління персоналом в сільськогосподарських підприємствах. *Домінанти розвитку HR-інжинірингу, економіки і бізнесу у XXI столітті в умовах перманентної трансформації національної і світової економіки*. 2022. С. 90 – 93

24. Антощенкова В.В. Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва, Сер. Економічні науки*. 2021. №2 Том. 1. С. 161-170.

25. Цифрові інновації. URL: <https://astartaholding.com/czyfrowi-innowacziyi/>

26. Батюк Л.А., Антощенкова В.В. Інноваційно-технологічні чинники глобального економічного розвитку. *Науковий економічний журнал «Інтелект XXI», №1, Національний університет харчових технологій, ГО «Інститут проблем конкуренції», Видавничий дім «Гельветика», Київ, 2019. С.76-80.*

27. Антощенкова В.В., Богданович О.А. Інноваційний маркетинг, як особливий вид інноваційної діяльності. *Вісник Харківського національного*

технічного університету сільського господарства. Харків: ХНТУСГ, 2017. Вип. 185. С.50-55.

28. Гавриш О. М., Пильнова В. П., Пісковець О. В. Інноваційне підприємництво: сутність, значення та проблеми в сучасних умовах функціонування. *Економіка та держава*. № 12. 2020. С. 109–113.

29. Радченко О. Державне стимулювання інновацій в агробізнесі. *Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку*. 2018. С. 123 – 125

30. Брагіна Д.В., Онищенко О.А. Інновації технології та концепції сучасного агроменеджменту. *Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент*. 2020. С. 472 -474